

ΙΛΙΞΟΣ

Η αληθινή αξία
δεν βρίσκεται
στο πλήθος των τιμών,
αλλά στο χαρακτήρα
του κατόχου της

Αριστοτέλης

Κυκλοφόρησαν οι νέες εκδόσεις των έργων της ιδρύτριας της Θ.Ε.

Έλενα Π. Μπλαβάτσου

Η Φωνή της Σιγής Το Κλειδί της Θεοσοφίας Τα Πρώτα Βήματα στον Αποκρυφισμό

Διατίθενται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία
και στα γραφεία της Θ.Ε. Βουκουρεστίου 25,

Τ.Τ. 106 71

Τηλ. +Fax. 210 3610961

Τηλ. 210 3620702

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

Το Κλειδί της Θεοσοφίας	18€
Η Φωνή της Σιγής	10€
Τα Πρώτα Βήματα στον Αποκρυφισμό	10€

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΧΕΙΜΑΡΑΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Βουκουρεστίου 25 Κωδ. Ταχ. 106 71, Αθήνα Αττικής, Κωδικός:4311

Τηλ. 210 36.20.702 - 210 36.10.961 Fax: 210 36.10.961

www.theosophicalsociety.gr

email (περιοδικού): ilisos@theosophicalsociety.gr

email (Εταιρείας): info@theosophicalsociety.gr

Διανέμεται δωρεάν στα μέλη

Ιδρυτής + ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ιδιοκτησία - Έκδοση: Θεοσοφική Εταιρεία εν Ελλάδα

Εκδότης - Διευθυντής: Θεόδωρος Κατσιφής

Σύνταξη/Επιμέλεια ύλης: Ιφιγένεια Κασταμονίτη

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2011 Τεύχος 283

Δύο πράγματα είναι αδύνατα σε αυτόν τον κόσμο της πλάνης:

α) Το να απολαμβάνεις περισσότερα από όσα σου επιτρέπει το κάρμα σου, και

β) Το να πεθάνεις πριν έλθει η ώρα σου.

Ο άνθρωπος προχωρεί και το κάρμα του τον ακολουθεί με τη σιά του.

Χωρίς το κάρμα κανένας ψαράς δεν θα μπορούσε να πιάσει ψάρια. Έξω από το κάρμα κανένα ψάρι δεν θα πέθαινε στη στεριά, ούτε στο βραστό νερό.

Έλενα Π. Μπλαβάτσου

(Βιβλίο Γενεθλίων, Κανόνων και Αξιωματών)

Η ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Ιδρύθηκε στις 17 Νοεμβρίου 1875 στη Ν.Υόρκη από την Ε.Π.Μπλα-βάτσκυ και τον συντ/χη Χ.Σ. Όλκοττ. Η σημερινή έδρα της βρίσκεται στο Adyar, Madras – India. Σκοποί της είναι:

1. Ο σχηματισμός πυρήνα Παγκόσμιας Αδελφότητας της Ανθρωπότητας, χωρίς διάκριση φυλής, πίστης, γένους, τάξης ή χρώματος.
2. Η ενθάρρυνση της συγκριτικής μελέτης των θρησκειών, της φιλοσοφίας και της επιστήμης.
3. Η έρευνα των αγεμήνυτων νόμων της φύσης και των δυνάμεων που βρίσκονται σε λανθάνουσα κατάσταση μέσα στον άνθρωπο.

Θεοσοφία είναι το σώμα της αλήθειας που αποτελεί τη βάση όλων των θρησκειών, και του οποίου δεν μπορεί κανείς να διεκδικήσει την αποκλειστικότητα. Προσφέρει μια φιλοσοφία που κάνει τη ζωή κατανοητή και εκθέτει τη δικαιοσύνη και την αγάπη που καθοδηγούν την εξέλιξή της. Τοποθετεί τον θάνατο στη σωστή του θέση, σαν επαναληπτικό επεισόδιο σε μια ατελείωτη ζωή που ανοίγει την είσοδο σε μια πληρέστερη και λαμπρότερη ύπαρξη. Αποκαθιστά την επιστήμη του Πνεύματος στον κόσμο, διδάσκοντας ότι το Πνεύμα είναι ο αληθινός εαυτός του ανθρώπου, ενώ ο νους και το σώμα είναι οι υπηρέτες του. Φωτίζει τις Γραφές και τα δόγματα των θρησκειών και αποκαλύπτει τις κρυμμένες έννοιές τους.

Το Ελληνικό τμήμα της Θ.Ε. ιδρύθηκε αρχικά στην Κέρκυρα, το 1877, από τους κκ Όθωνα Αλεξάνδρου, Αλέξανδρο Ρομπότη, Δημήτριο Σοφοκλή, Κόντη Γκονέμη και Πασκουάλε Μενελάου. Υπό τη σημερινή μορφή της ως «Θεοσοφική Εταιρεία εν Ελλάδι», είναι σωματείο μη κερδοσκοπικό, νομίμως αναγνωρισμένο με την υπ' αρ. 8187/1946 απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών. Εφόσον η Θ.Ε. έχει εξαπλωθεί ευρύτατα ανά τον πολιτισμένο κόσμο, και εφόσον άτομα όλων των θρησκειών έχουν γίνει μέλη της χωρίς να εγκαταλείψουν τα ιδιαίτερα δόγματά τους, τις διδασκαλίες και την πίστη τους, θεωρείται καλό να τονισθεί το γεγονός ότι δεν υπάρχει κανένα δόγμα, καμία γνώμη οποιουδήποτε που να δεσμεύει με οποιονδήποτε τρόπο, οποιονδήποτε μέλος της Θ.Ε. Η αποδοχή των τριών αντικειμενικών σκοπών της είναι ο μόνος όρος για να γίνει κανείς μέλος της.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

	Σελ.
Θεόδωρος Κατσιφής: Θεοσοφίας Έπαθλον	4
Αωνύμου: Η Θεοσοφία	9
Ιορδάνης Πουλκούρας: Το Ιερό των Αιγυπτίων Θεών	24
Νικόλαος Χαρακάκος: Από τη Νεοπλατωνική Εσωτερική Φιλοσοφία .....στο Γνωστικισμό.....	31
Δημήτριος Αντωνιάδης: Εαρινή Ισημερία	38
Κρισναμούρτι: Ο κόσμος είστε εσείς	40
Από την άχρονη σοφία: Περί Δημοκρατίας	41
Tai Hsu: Το Ντάρμα των Μποντισάτβα (μέρος 2ον)	50
Θεόδωρος Θεοφάνους: Θεοσοφία και σύγχρονη σκέψη	56
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ	60
ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ	63

Με χαρά πληροφορούμε τους αναγνώστες μας ότι μπορούν να επισκεφθούν την ιστοσελίδα της Θεοσοφικής Εταιρείας στην διεύθυνση:

www.theosophicalociety.gr

Η ιστοσελίδα είναι γραμμένη σε δύο γλώσσες – Ελληνικά και Αγγλικά.

Αν και βρίσκεται ακόμη υπό κατασκευή, αρκετά τμήματά της είναι ήδη

On Line. Περισσότερες πληροφορίες θα βρείτε στη διεύθυνση

webmaster@theosophicalociety.gr

ΘΕΟΣΟΦΙΑΣ ΕΠΑΘΛΟΝ

Θεόδωρος Κατσιφής

Είναι ωφέλιμο, για κάθε μέλος που θέλει να αισθάνεται την παρουσία του στην Θεοσοφική Εταιρεία σαν άξια χρήση του χρόνου του, να προβληματίζεται πότε-πότε επάνω σε κάποια βασικά ερωτήματα: Ποιο το έπαθλο που προσδοκώ; Γιατί έρχομαι εδώ; Ποιος ο αγώνας που θα με οδηγήσει στο έπαθλο; Τι αξία έχει για εμένα και τους άλλους η όλη θεοσοφική ενασχόλησή μου; Είναι επιβλαβή για εμένα η απόκτηση του επάθλου;

Χωρίς αρκετά πειστικές απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά, η παραμονή μου στη Θ.Ε. δύσκολα θα αποτελεί για εμένα και τους άλλους μια γόνιμη –αν θέλετε– ευδαίμονα, βιωματική εμπειρία και πνευματική πρόοδος. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι πλείστοι εξ ημών κερδίζουν το έπαθλο που αθλοθετούν οι ίδιοι δια εαυτούς. Δείγμα βέβαια καθόλου απαξιωτικό αλλά οπωσδήποτε και στόχευσης ήσσονος αξίας.

Αν επιζητώ ένα κόσμο περιβάλλον, μάλλον δυσεύρετο σήμερα σε μια κοινωνία συνεχώς απαξιούμενη, ίσως το επιτυγχάνω και μάλιστα τόσο πιο εύκολα όσο και η δική μου συμπεριφορά ταιριάζει με ό,τι ζητώ από τους άλλους. Αν έρχομαι για να καλύψω γνωσιολογικά και μόνον τις έμφυτες ανάγκες μου, για γνώση και προβληματισμό επάνω στα πανάρχαια υπαρξιακά προβλήματα που βασανίζουν τον Homo Sapiens –πόθεν έρχομαι, τι είμαι, πού πηγαίνω–, να πάρω απαντήσεις πέραν των γνωστών μονολιθικών δογματικών τοποθετήσεων, και πάλι μπορώ να προσδοκώ ικανοποίηση.

Όμοια, αν η παρουσία μου στη Θ.Ε. ανάγεται στην ανάγκη ελεύθερης έκφρασης των πεποιθήσεων μου επάνω στα προβλήματα αυτά, αν προσέτι το θεοσοφικό μου ταξίδι στοχεύει στο να προχωρώ σε βάθος τους στοχασμούς μου και να μπορώ να τους εκφράζω και από έδρας, κάτι πάρα πολύ δύσκολο στα εσωτερικά κινήματα, όπου συνήθως επικρατούν δογματισμοί σε θεωρία και πρακτική, και πάλι στη Θ.Ε. μπορώ να επιτύχω το επιζητούμενο έπαθλο. Ανοικτό και αυτό το πεδίο για εμένα. Αρκεί βέβαια η προσφορά μου στην κοινή αντίληψη να οριοθετείται από τα ίδια αδογμάτιστα πλαίσια που προσδοκώ και ο ίδιος από τους άλλους, και η πνευματική μου ελευθερία να εκδηλώνεται αδελφικά. Κάτι διόλου αυτονόητο βέβαια καθώς εισερχόμενοι στη Θ.Ε. δεν γινόμαστε αυτομάτως αδέρφια μεταξύ μας.

Τι συμβαίνει όμως αν στοχεύσουμε τους πραγματικούς σκοπούς της Θ.Ε.; Τη δημιουργία πυρήνα παγκόσμιας αδελφότητας, τη συγκριτική μελέτη φιλοσοφιών - θρησκειών - επιστημών, την αναζήτηση των κρυμμένων νόμων στη Φύση και τον άνθρωπο; Είναι εφικτοί οι στόχοι, ταιριαστοί με εκείνους που με οδήγησαν στη Θ.Ε.; Και αν όχι, η όλη θεοσοφική διδασκαλία μήπως ουσιώνει και τους άλλους όποιους στόχους μου, οπότε και μόνο η παραμονή μου εδώ δεν είναι μάταιη;

Νομίζω ότι η αρχική άγνοια ενός μέλους της Θ.Ε., σχετικά με την ουσία των τριών σκοπών της, συνεχίζεται για πάρα πολλά χρόνια. Διαβάζοντας 5-10 αράδες δεν μπορείς να συλλάβεις στην ουσία τους σκοπούς, όσο και αν διαλογιστείς επ' αυτών. Σχετίζονται με πλήθος άλλων θεοσοφικών συνιστωσών, χωρίς τη γνώση, την κατανόηση και τη βίωση των οποίων, οι σκοποί ελάχιστα αποκαλύπτουν το νόημά τους. Η επίτευξη συνεχώς υπέρτερων συνειδησιακών καταστάσεων απαιτεί σήμερα πιο αναβαθμισμένες γνώσεις και κατανοήσεις, τόσο για την ατομική εξέλιξη όσο και κυρίως για την αρμονική και γόνιμη παρουσία μας παντού.

Στην αρχή οι τρεις σκοποί ακούγονται εύκολοι. Όμως πρέπει να τους εντάξεις στη καθημερινή ζωή σου και αυτό είναι πάρα πολύ δύσκολο. Ας τους δούμε λίγο: Η συγκριτική μελέτη σε καλεί σε συνεχή αναζήτηση αληθειών. Λέγεται ότι η Θεοσοφία είναι μια ατελεύτητη αναζήτηση της Γνώσης. Κυνήγι θη-

σαυρών που αξίζουν βέβαια περισσότερο (αλλά και αποκαλύπτονται πολύ πιο δύσκολα) από το καθαρό χρυσάφι. Αν πρέπει δηλαδή να διυλίσεις 100 τόνους άμμου για λίγους κόκκους χρυσού, εδώ χρειάζεται να ψάξεις σε χιλιάδες τόνους για να βρεις ψήγματα της Αλήθειας. Μια προσπάθεια σισύφεια. Όσο ψάχνεις τόσο περισσότερο διαπιστώνεις το μεγάλο σθένος που απαιτείται για να πετάξεις από πάνω σου ό,τι προ ολίγου πίστευες σαν ψήγματα αλήθειας. Και όλη αυτή η τεράστια προσπάθεια απόκτησης της γνώσης είναι ελάχιστη μπροστά στα απαιτούμενα για την εφαρμογή της, που είναι ουσιαστικά το ζητούμενο.

Έργο ζωής λοιπόν η αναζήτηση και η πραγμάτωση των ψημάτων Θεοσοφίας. Ελάχιστοι οι ευτυχείς που δύνανται να το φέρουν εις πέρας ώστε να δικαιούνται του επάθλου. Η Θ.Ε., σαν μια ζωντανή κοσμοθεωρία μέσα από ομιλίες, συζητήσεις, αναλύσεις κλπ, εξασφαλίζει τις προϋποθέσεις για τη συγκριτική μελέτη. Αντιλαμβανόμαστε όμως όλοι πως μια τριαντάλεπτη ομιλία, όσο σοφή και γόνιμη σε γνώσεις και στοχασμούς, είναι τελείως ανήμπορη να καλύψει όλους τους τομείς έρευνας που απαιτούνται.

Χρειάζεται τεράστια προσωπική, συνεχής ενασχόληση από τον αείποτε υποψήφιο θεόσοφο. Και όσο περισσότερο κόπο καταβάλλεις, τόσο περισσότερο νιώθεις να μεγαλώνει ο δρόμος μπροστά σου. Έτι δυσμενέστερα ισχύουν για τον τρίτο σκοπό: τη μελέτη των απόκρυφων – δηλαδή των πέραν της επιστήμης και φιλοσοφίας νόμων στη Φύση και τον άνθρωπο. Εδώ έρχεται τελικά αντιμέτωπος με την αθάνατη Δελφική παραίνεση. Και όσο κι αν πιστεύεις ότι γνωρίζεις τον εαυτό σου, πάντα απόμακρος παραμένει για εσένα.

Ας δούμε όμως τον κύριο σκοπό της Θ.Ε., το σχηματισμό πυρήνα παγκόσμιας αδελφότητας. Εδώ το χάσμα που μας χωρίζει από την επιτυχία είναι πραγματικά αγεφύρωτο. Σοβαρή εργασία για το σκοπό αυτό σημαίνει την απόκτηση κάποιων γνώσεων, πεποιθήσεων και αξιών, αλλά κυρίως τη σύμμορφη μεταμόρφωση του χαρακτήρα μας στο συναισθηματικό κέντρο. Κάτι που δεν ελέγχεται γνωσιολογικά, διανοητικά, και συνεπώς δεν είναι στο χέρι μας. Γιατί προφανώς το να αποδέχεσαι απλά ότι

ο σκοπός της αδελφότητας «καλός εστί», δεν σημαίνει τίποτα. Αν δεν εναρμονιστούν οι πνευματικές με τις ψυχικές σου επιτεύξεις, και τελικά η ηθική να αποτελεί κομμάτι αναπόσπαστο τού είναι σου, αν δεν καταφέρεις να βλέπεις και να νιώθεις τον άλλο σαν το ευρύτερο εγώ σου, όσο παχιά λόγια και αν λέμε ή γράφουμε, θα πρέπει να ομολογήσουμε ότι στο θέμα της δημιουργίας πυρήνα παγκόσμιας αδελφότητας, «όσον κι αν ωδίνει το όρος, μόνον μυν δύναται να γεννήσει, τίποτε περισσότερον».

Και είναι δυστυχώς τούτο ιδιαίτερα αποκαρδιωτικό στη σημερινή κατάσταση πραγμάτων, όπου η κρίση στην ανθρωπότητα την πισωγυρίζει πολλές δεκαετίες, αυξάνοντας υπέρμετρα τον ανθρώπινο πόνο, ενώ η έμπρακτη ιδέα της αδελφότητας θα αποτελούσε τη στέρεα σανίδα σωτηρίας για τις δεινά χειμαζόμενες ανθρώπινες υπάρξεις. Όμως, αν τόσο δυσοίωνες είναι οι προοπτικές του υποψήφιου θεόσοφου για την απόκτηση του επάθλου, απομένει τίποτε που να μας επιτρέπει τη συνέχιση των θεοσοφικών προσπαθειών μας;

Υπάρχει ευτυχώς κάτι πολύ βασικό για τον στερρό, τον δραστήριο θεράποντα της θεοσοφικής ιδέας. Με τα χρόνια των θεοσοφικών ενασχολήσεων του αντιλαμβάνεται ότι στόχος του δεν μπορεί να είναι κάποιο έπαθλο. Ενθυμείται ότι ο σπείρων δεν θερίζει πάντοτε. Ότι η ανθρώπινη δράση αξιώνεται μάλλον με το δούναι παρά με το λαβείν. Είναι πάμπολλες οι αναφορές στην «ουσία θεόσοφων» της ιστορίας, που δίδαξαν με τους λόγους και κυρίως με την ίδια τους τη ζωή, την αξία της ανιδιοτελούς προσφοράς. Μιας προσφοράς που όσο πιο ανιδιοτελής, τόσο πιο θεοσοφική, θα λέγαμε.

Δηλαδή τόσο περισσότερο αγκαλιάζει τη σοφία των υπέρτερων όντων της ανθρωπότητας. Κι αν είναι βέβαια απλησίαστο για εμένα αυτό το ανεκτίμητο έπαθλο της ανιδιοτέλειας, και αν η σκληρή πραγματικότητα είναι να βλέπω κάποια στιγμή να ορθώνεται μπροστά μου ένα φάσμα απογοήτευσης, που ακολουθεί την αίσθηση μιας άσκοπης, αδιέξοδης επίπονης αναζήτησης, η όλη προσπάθειά μου δεν πάει χαμένη. Μπορεί να με ανεβάσει στο βάθος του «θεωρού». Εκείνου που μπορεί να αντικρίζει –για να θυμηθούμε τον Κίπλινγκ– τον θρίαμβο και την ήττα, και όμοια να φέρεται σ' αυτούς τους δυο τυραννικούς απατεώνες. Τιοιουτοτρόπως το έπαθλο εμφανίζεται πλέον όχι

σαν ένα κύπελλο επιδοκίμασίας από τους άλλους, ή από τον ίδιο μας τον εαυτό για ό,τι κάνουμε, και πολύ περισσότερο για ό,τι δεν κάνουμε, αλλά μάλλον σαν μια «μυστική» πορεία, της οποίας όσο έχει κανείς συναίσθηση τόσο εξακολουθεί να την αγνοεί.

Ας θυμηθούμε εδώ την ωραία ιστορία που διηγούνται για τον Βούδα, η οποία αποτυπώνεται στα αγάλματα του «γελαστού Βούδα». Όταν ο πιο δραστήριος μαθητής του πίστεψε ότι είχε φτάσει στη φώτιση, ρώτησε τον Βούδα: «Έφτασα στο σαμάντι;». Τότε ο Βούδας γέλασε τόσο δυνατά ώστε τραντάχτηκε ολόκληρη η Οικουμένη. Ο μύθος δηλοί ότι η επίτευξη της κατάστασης της φώτισης δεν μπορεί να γίνει αισθητή από τον άνθρωπο. Λέγουν ότι για όποιον περνά στην άλλη όχθη του ποταμού, δεν υπάρχει βάρκα ούτε βαρκάρης, ούτε επιβάτης ούτε ποταμός. Το Εγώ του δηλαδή έχει εξαφανιστεί μέσα στο πέλαγος της Ενότητας των πάντων, στην Ουσία της Αδελφοσύνης.

Βλέπουμε λοιπόν ότι για τη Θεοσοφία ισχύει το Ευαγγελικό: «Εν τω Οίκω του Πατρός μου πολλαί μοναί εισίν». Για τα μέλη της Θ.Ε. υπάρχουν έπαθλα επιτεύξιμα και άλλα –τα πλέον πολύτιμα– που φυλάσσονται σε ιερά δισκοπότηρα μόνο για ελάχιστους. Ο απόηχος των τελευταίων, όσο και αν απέχει από τις αντιληπτικές μας δυνατότητες, στην ουσία του μας επιτρέπει κάπως να εννοήσουμε ότι η ύψιστη πνευματική προσφορά κάθε ανθρώπου δεν χρειάζεται αναγνώριση τινά.

Ας μας αρκέσει ότι ο σκοπός της ζωής –το ύψιστο, δηλαδή, ισόβιας διάρκειας έπαθλο– δεν είναι τίποτε περισσότερο από το να ζούμε σε αρμονία με τους γύρω μας. Ένα δίδαγμα που αναδεικνύει τη θεοσοφική προσφορά σε πραγματική ευλογία για την ανθρωπότητα ολόκληρη. Μια ευλογία βέβαιη, τόσο πιο ευδιασθή, όσο περισσότερα μέλη της Θ.Ε. αποφασίζουν να ακολουθούν την ατραπό που θα τα καταστήσει πραγματικούς θεόσοφους. Που θα τα οδηγήσει δηλαδή τελικά στην ζωοποιά αγάπη προς κάθε ανθρώπινη ύπαρξη και στη σοφή και αρμονική παρουσία του σε ολόκληρο τον πλανήτη.

Η ΘΕΟΣΟΦΙΑ

«Κοινή ρίζα και μητέρα όλων των θρησκειών»

Ανωνύμου

*«Η θεοσοφία υπήρξε πάντα
μέσα στους ατέλειωτους κύκλους του παρελθόντος,
και θα εξακολουθεί να υπάρχει
μέσα στον άπειρο χρόνο του μέλλοντος.»*

Η Έλενα Π. Μπλαβάτσου, στο «Κλειδί της Θεοσοφίας», αναφερόμενη στον όρο «Θεοσοφία» λέγει ότι είναι πανάρχαιος. Κατά τον Διογένη Λαέρτιο, ο όρος αποδίδεται στον Αιγύπτιο Ιερέα Ποτ-Αμών που έζησε τον 4ο αιώνα π.Χ., ενώ αρκετούς αιώνες αργότερα ο ίδιος όρος φέρεται να έχει καθιερωθεί από τους Νεοπλατωνικούς και τους εκλεκτικούς φιλοσόφους. Ερμηνεύοντας στη συνέχεια η Ε. Π. Μπλαβάτσου την ελληνική λέξη «Θεοσοφία», διευκρινίζει ότι δεν αναφέρεται σε μια αόριστη θεία σοφία, αλλά στη σοφία των θείων όντων, στη γνώση των μεγάλων μνημένων περί τα θεία, ως προς το κοσμικό δηλ. σχέδιο, τους νόμους που διέπουν τη λειτουργία του και τις σκοπιμότητες προς τις οποίες το έργο αυτό κατευθύνεται.

Η γνώση αυτή είχε δοθεί –μας λέγει– σαν μία αποκάλυψη, σαν μία εύνοια των θεών προς τους εκλεκτούς και τους «αγαπώντας Αυτούς». Είναι η θεία εκείνη δωρεά που, κατά τον Πλάτωνα, είχαν λάβει οι «θεοφιλείς», οι «κρείττονες και οι εγγύς θεών οικούντες» (*Φίλητος*). Πέρα ωστόσο από τον ορισμό της ως «Θεοσοφία», η θεία αυτή γνώση, η αποκεκαλυμμένη σοφία, είναι τόσο αρχαία όσο και ο κόσμος. Υπήρξε ανέκαθεν μέσα σ' όλους τους κύκλους του παρελθόντος και θα εξακολουθήσει να υπάρχει αναλλοί-

ωτη μέσα στους κύκλους του μέλλοντος, εφόσον ταυτίζεται με την αιώνια και αναλλοίωτη Αλήθεια. Από την Αλήθεια αυτή βέβαια ο άνθρωπος, στην παρούσα εξελικτική φάση του, ένα μικρό μόνον τμήμα μπορεί να αντιληφθεί, όπως το «να βλέπει κανείς τον ουρανό από τον μικρό φεγγίτη της φυλακής του». Είναι επομένως η Θεοσοφία η μεγάλη μητέρα όλων των θρησκειών, που υπήρξαν ή θα υπάρξουν στο μέλλον –ταυτόσημη με την ινδική Brahma-Vidya-, η κοινή ρίζα απ' όπου είχαν λάβει κατά καιρούς ζωή και υπόσταση οι διάφοροι κλάδοι των θρησκειών.

Πράγματι, όλες οι θρησκευτικές παραδόσεις καιπίστεις, όσο αρχαίες και αν είναι, αποδεικνύουν την ύπαρξη μιας προγενέστερης από αυτές διδασκαλία, μιας πρώτης πηγής απ' όπου είχε αντιληφθεί η διδασκαλία τους. Είναι επομένως η Θεοσοφία «η πεμπτουσία και η ψυχή κάθε θρησκείας, η λύση του αινίγματος όλων των μυστηρίων και το ένα κλειδί που ανοίγει όλες τις Βίβλους. Γιατί το κλειδί που ανοίγει την πύλη της μιας θρησκείας, πρέπει να ανοίγει και τις πύλες όλων των θρησκειών, διαφορετικά δεν είναι το κατάλληλο κλειδί». (Συντ/χης Χ.Σ. Όλκοτ). Προσφέρεται με τον τρόπο αυτόν η Θεοσοφία, όχι για να πολεμήσει τις άλλες θρησκείες αλλά αντίθετα σαν μια δύναμη ενωτική για τη συμφιλίωση όλων των χωριστών θρησκευμάτων και την αποκατάσταση μιας πανανθρώπινης πίστης κοινής, «αποκαθαίροντας τις θρησκευτικές διδασκαλίες από τις διαστρεβλώσεις της αμάθειας, της διαφθοράς των προλήψεων και αποκαλύπτοντας την κρυμμένη σοφία».

Σύμφωνα με τα παραπάνω, δεν αποτελεί η Θεοσοφία ένα ιδιαίτερο θρησκευτικό σύστημα, δεν έχει δόγματα, εκκλησίες, τελετουργίες, και αυτοί που τη μελετούν δεν εμποδίζονται να ανήκουν σε οποιαδήποτε θρησκεία, σε κείνη που έτυχε να ανήκουν από την καταγωγή και τη γέννησή τους. Δεν είναι ακόμα η Θεοσοφία ένα ιδιαίτερο φιλοσοφικό ή μεταφυσικό σύστημα, στηριγμένο σε αφηρημένες υποθέσεις και έννοιες. Δεν είναι μια συναρμογή από φιλοσοφικές ιδέες καιπίστεις, αλιευμένες ως επί το πλείστον από την ινδική σκέψη και τις ινδικές παραδόσεις, όπως εσφαλμένα νομίζεται. Δεν είναι μια θρησκεία, μια φιλοσοφία, μια ηθική ή μια επιστήμη.

Είναι η Θρησκεία, η Φιλοσοφία, η Ηθική, η Επιστήμη. Και όλες οι άλλες θρησκείες, φιλοσοφίες και επιστήμες δεν είναι παρά «οι προετοιμασίες, οι μερικές ή λανθασμένες εκφράσεις, ανάλογα με το αν πλησιάζουν

προς αυτήν ή απομακρύνονται από αυτήν». Είναι η επιστήμη της Θρησκείας και η Θρησκεία της Επιστήμης. Είναι η ευτυχής συνάντηση και συμφιλίωση του ανθρώπινου νου με την ανθρώπινη καρδιά, της ζεστής επιθυμίας με την ψυχρή λογική. Είναι η Γνώση-Σοφία, η *Philosophia Adepta*, η επιστήμη των μεγάλων Μυημένων, που ερευνά την ουσία και τον εσωτερικό λόγο των πραγμάτων, την αλήθεια που κρύβεται πίσω από το εξωτερικό τους περίβλημα.

Εκ πρώτης όψεως, βέβαια, η θεοσοφική διδασκαλία αποτείνεται, όπως και η θρησκεία, στο ανθρώπινο συναίσθημα, στην ανθρώπινη καρδιά. Η ύπαρξη Θεού-Δημιουργού, η επιβίωση της ανθρώπινης ψυχής, η αθανασία, είναι πράγματα που αρέσουν στον άνθρωπο, τον παρηγορούν και τον ενθαρρύνουν, δικαιώνουν μέσα του τον γήινο αγώνα, τη γήινη αδικία, τη σκληρότητα, τον πόνο, το θάνατο.

Πέρα όμως από τις συναισθηματικές αυτές επιδράσεις, που μπορούν να γίνουν μια παγίδα και μια πίστη τυφλή για τον άνθρωπο, όπως γίνεται και με τη θρησκεία, η θεοσοφική διδασκαλία αποτείνεται εξίσου και στη διάνοια, στη λογική, για την επαλήθευση με νοητικές διεργασίες των όσων εκθέτει, φυσικών και μεταφυσικών, ώστε οι γενικές αρχές και οι αλήθειες της να σχηματίζουν μια πλήρη και κατανοητή εικόνα του κόσμου. Έτσι αποτελεί μια λογική σύλληψη και μια λογική απάντηση στο αιώνιο ερωτηματικό: «*Ποιος είμαι, από πού έχω έλθει, που πηγαίνω, τι είναι ο αιώνιος αυτός διάκοσμος, που με περιβάλλει (.....)*».

Σύμφωνα με τα παραπάνω, η Θεοσοφία είναι μια υπερεπιστήμη, η επιστήμη του όλου, αντί του μέρους, και θα πρέπει να πούμε στο σημείο αυτό ότι είναι μια θετική επιστήμη, όπως τα μαθηματικά και η γεωμετρία, εφόσον τίποτε το αόριστο και το μη αποδεκτό από τη λογική δεν έχει θέση μέσα στη διδασκαλία αυτή. Το κοσμικό Σχέδιο, το θείο Σχέδιο, σε όλες τις λειτουργίες του, φυσικές και υπερβατικές, στηρίζεται επάνω σε νόμους απόλυτης μαθηματικής ακριβείας, απ' όπου προέρχεται η τάξη και η αρμονία που επικρατεί μέσα σ' αυτό. Την αλήθεια αυτή, ως προς τη μαθη-

ματική δομή του Σύμπαντος, είχαν επισημάνει πρώτοι οι Ορφικοί και οι Πυθαγόρειοι: «Τον ουρανόν εξ αριθμόν κατασκευάζουσιν οι Πυθαγόρειοι» και «Τα πάντα κατ' αριθμόν», όλα δηλ. λειτουργούν σύμφωνα με αριθμητικές αναλογίες και σχέσεις, ενώ το Σύμπαν είναι «αριθμός παμμέγιστος ες αεί συντελούμενος». Κοινό έμβλημα των μεγάλων φιλοσοφικών σχολών της αρχαιότητας ήταν το: «Ουδείς αγεωμέτητος εισήτω».

Σύμφωνα με τη χαμένη αριθμολογία των Πυθαγορείων, οι αριθμοί είναι σύμβολα ή εικόνες των μορφών και των όντων της Φύσεως, της εξελικτικής τους πορείας και της αξίας του πνεύματος. Ενώ και οι «Ιδέες» στον Πλάτωνα, που φέρονται σαν τα πρότυπα όλων των πραγμάτων μέσα στη Φύση, είχαν χαρακτηριστεί από τον ίδιο σαν «αριθμοί». Κάθε μορφή είναι η έκφραση μιας «Ιδέας» που προϋπάρχει και που αποτελεί τη μόνη πραγματικότητα. Έτσι όλα τα όντα έχουν τον ιδιαίτερο αριθμό τους, που τα διαχωρίζει και γίνεται η πηγή των ιδιοτήτων τους και της μοίρας τους. Ο αριθμός είναι ο οδηγός της θείας και της ανθρωπίνης ζωής.

Ο μεγάλος Δάντε, γνώστης καθώς φαίνεται των εσωτερικών αυτών αληθειών, μιλώντας για την αγαπημένη του Βεατρίκη στη «Θεία Κωμωδία», την αποκαλεί: «Εκείνην που ακούει στον αριθμό 'τριάντα'». Επομένως τα μαθηματικά είναι συνδεδεμένα με το θείο Σχέδιο, και κατ' επέκταση με τον θείο Νόμο και τον ηθικό νόμο. Ο νόμος της Ειμαρμένης ή του Κάρμα, νόμος κυρίαρχος στις αρχαίες παραδόσεις, είναι στη λειτουργία του νόμος απόλυτης μαθηματικής ακρίβειας για την ανταπόδοση κάθε δράσεως και την επιβολή αμοιβών ή κυρώσεων.

Είπαμε ότι η Θεοσοφία είναι η κοινή ρίζα όλων των θρησκειών, μια πανάρχαια πρωτότυπη ιερή διδασκαλία, που οι μεγάλοι μνημόνοι φρόντισαν να διαφυλάξουν μέσα από τους αιώνες για να παραμείνει έκτοτε σαν η δικαιοματική κληρονομιά της ανθρωπότητας επάνω στη γη. Έτσι μέσα στη διδασκαλία αυτή συναντώνται ο Κομφούκιος και ο Λάο-Τσε, ο Κρίσνα και ο Ζωροάστρης, ο Βούδας και ο Ορφέας, ο Πυθαγόρας, ο Πλάτων, ο Ιησούς.

Οι θρησκείες μπορεί να διαφέρουν αναμεταξύ τους, ανάλογα με την εποχή και το λαό όπου είχαν δοθεί, ανάλογα με τον ιδρυτή, τον μύθο που έχει περιβάλει τη ζωή του και την ιδιαιτερότητα της διδασκαλίας του. Κι ακόμη οι θρησκείες μπορεί να παρακμάζουν, η διδασκαλία τους να αλλοιώνεται με τον καιρό, να ξεθωριάζει η εσωτερική της ακτινοβολία και η δύ-

ναμη μέσα από τον χρόνο. Ο κόσμος όμως, ή η ρίζα απ' όπου είχαν βλαστήσει, παραμένει η ίδια αποτελώντας την αιώνια Σοφία, την αιώνια Αλήθεια. Οι θρησκείες είναι πολλές, η Σοφία είναι μία, απρόσβλητη μέσα από τον χρόνο και τις ανθρώπινες επεμβάσεις. Η θεά Αθηνά, η εκπρόσωπος της θείας Σοφίας στον ελληνικό Όλυμπο, είναι η παρθένα θεά, η απρόσβλητη από κάθε επιμιξία. Είναι η «γλαυκώπις» θεά με το αστραφτερό βλέμμα που διαπερνά τα σκοτάδια της άγνοιας. Η πάνοπλη θεά με την ασπίδα και το δόρυ, πολέμια κάθε σκοτεινής επιμιξίας και πλάνης, εκείνη που «διαφυλάσσει αδάμαστο τον χαλινό της παρθενίας της», κατά τον Ορφικό ύμνο.

Η Σοφία αυτή, η Θεοσοφία, είχε αποτελέσει το εσωτερικό τμήμα ή την εσωτερική όψη κάθε θρησκείας, προορισμένη για τους ελάχιστους, τους άξιους να τη δεχθούν και να την κατανοήσουν. Δεν υπήρχε πράγματι θρησκεία, αρχαία ή νεότερη, που να μην κατείχε τον μυστικό αυτόν θησαυρό, και το τμήμα αυτό αποτελούσε την ίδια την προϋπόθεση της ισχύος, της επιβολής και της επιβιώσής της. Μεταφερμένη μέσα από τις ανθρώπινες φυλές, μέσα από μian αδιάλειπτη σειρά μνημένων εκπαιδευτών, η θεία επιστήμη έφτασε τελικά να γίνει η ιερή παρακαταθήκη της δικής μας, της Άριας φυλής.

Λέγεται ότι κατά την μακριά διάρκεια της προϊστορίας τους, οι Άριοι είχαν συγκεντρώσει μια τεράστια θεία Αποκάλυψη από την οποία, τα ιερά βιβλία της Ινδίας, οι Βέδες, το Βιβλίο των Τζυάν, η Μπαγκαβάτ Γκιτά και άλλα πολλά, δεν αντιπροσωπεύουν παρά μόνο το 1/4 των πρώτων ολοκληρωμένων Βεδών. Μιας πανάρχαιας δηλ. προκατακλυσμαίας θείας Αποκάλυψης, που είχε επιζήσει μετά την καταστροφή των Ατλάντων «όταν οι θεοί αποφάσισαν στο τέλος του χρυσού αιώνα να κρατήσουν το υπόλοιπο της σοφίας μακριά από την ανθρωπότητα». Οι Βέδες δεν έχουν ηλικία, είναι πιο αρχαίες και από τον ίδιο τον κόσμο, δηλώνει η Ινδία.

Ένα ερώτημα θα μπορούσε ίσως να προκύψει ως προς το σημείο αυτό: Γιατί να μην υπάρχει μία και μόνη, ενιαία θρησκευτική διδασκαλία, ανοικτή, προσφερόμενη σε όλους; Γιατί να υπάρχει αυτός ο διαχωρισμός σε εξωτερική και εσωτερική όψη; «Φύσις κρύπτεσθαι φιλεί» και «εν βυθώ η αλήθεια» λέγει ο Ηράκλειτος. Η Φύση σε όλες τις εκδηλώσεις της εμφανίζεται με δύο όψεις, την εξωτερική ή υλική, που ερευνάται με τις αισθήσεις και τον νου, και την εσωτερική, το βάθος ή το πνεύμα των πραγμάτων, τον

εσωτερικό λόγο και την αλήθεια τους, που μόνον οι σοφοί και οι ελάχιστοι μπορούν να ερευνούν και να κατανοούν.

«Ου τα πάντα τις πάσι ρητά» δηλώνει ο Πυθαγορισμός και «ου παντός το νοείν» λέγει ο Κλήμης ο Αλεξανδρεύς. Οι άνθρωποι δεν είναι όλοι ίσοι στην πνευματική τους ανάπτυξη. Υπάρχει μία κλιμάκωση εξελικτικών διαβαθμίσεων. Μία και μόνη επομένως διδασκαλία δεν θα μπορούσε να υπηρξήσει και να ικανοποιήσει όλες τις ανθρώπινες διαβαθμίσεις, έτσι ώστε η διδασκαλία αυτή να μην παρανοείται, να μην διαστρεβλώνεται και να μην διακωμωδεύεται ακόμη. Προέκυψε έτσι εξ' αρχής η αναγκαιότητα της ύπαρξης δύο ή και περισσότερων κλιμακωτών διδασκαλιών μέσα σε μία και την αυτή θρησκεία.

Εξωτερική διδασκαλία, ανοικτή για όλους. Μικρά Μυστήρια, προκαταρκτική διδασκαλία του εσωτερικού τμήματος. Μεγάλα ή κύρια Μυστήρια, εμπιστευτικές αποκαλύψεις. Διδασκαλία «από των δωματίων» και διδασκαλία «κατ' οίκον». «Υμών δέδοται γνώναι τα μυστήρια της βασιλείας του θεού (.....)» λέγει ο Ιησούς. Και ο απ. Παύλος: «Γάλα σας πότισα και όχι τροφή στερεή, γιατί δεν είστε ακόμη σε θέση να τη δεχθείτε». Λέγεται ότι και αυτό το δόγμα της Μετενσάρκωσης φυλάσσονταν μυστικό, ανάμεσα στις εμπιστευτικές δηλαδή ανακοινώσεις, τόσο στους Αιγυπτίους όσο και στους Ιουδαίους, πιθανόν και στους πρώτους Χριστιανούς, από τον φόβο ίσως να μην παρανοείται και να μην ξεπέφτει σε παθητική μοιρολατρία, όπως συνέβη άλλωστε και σ' αυτήν την Ινδία.

Υπάρχει όμως κι ένας άλλος λόγος, πολύ πιο σοβαρός, που ένα ορισμένο τμήμα της ιερής διδασκαλίας έπρεπε να παραμένει μυστικό. Πρόκειται για το τμήμα εκείνο, που αποκαλύπτει αλήθειες φυσικές, για τις οποίες ισχύει το αξίωμα «Η γνώση είναι δύναμη». Η Γνώση, μια ορισμένη γνώση, μπορεί να αποβεί δύναμη καταστροφική, δοσμένη σε βέβηλα χέρια ανάξια να την σεβαστούν. Η απόκρυφη γνώση μπορεί να γίνει «μάχαιρα και πυρ στα χέρια μικρού παιδιού», λέγει ο Κλήμης ο Αλεξανδρεύς. Τα άγια δεν πρέπει να ρίχνονται στους κύνες και οι μαργαρίτες στους χοίρους. Οι μύστες των Αιγυπτιακών μυστηρίων έλεγαν ότι μόνον όταν ήταν κανείς ώριμος για τη γνώση αυτή, εμφανιζόταν η Ίσις στον ύπνο του και τον οδηγούσε που και που να κρούσει την θύρα.

Η Ε.Π.Μπλαβάτσκι λέγει ότι η πρώτη θρησκεία που είχε δοθεί στον άνθρωπο, η πρώτη Αποκάλυψη, ήταν ανοικτή για όλους. Χρειάστηκε όμως

να γίνει ολοένα και πιο κλειστή, λόγω της κακής χρήσεως των εσωτερικών γνώσεων και της Μαύρης μαγείας, στην οποία είχε ξεπέσει η γνώση αυτή στη φυλή των Ατλάντων. Η κακή χρήση του θείου δώρου είχε οδηγήσει τους Άτλαντες στη λήθη της σοφίας και στην τελική τους καταστροφή. Έτσι, αυτό που έχει επιζηήσει σήμερα σαν Γνώση-Σοφία στην Αρία φυλή μας, δεν είναι παρά μόνον μία ωχρή ανάμνηση της προκατακλυσμαίας εκείνης θείας επιστήμης που κατόρθωσε να επιζηήσει, για να διαφυλαχθεί έκτοτε με μεγάλη μυστικότητα σαν μια ιερή παρακαταθήκη. Ωστόσο ο καιρός θα έλθει και πάλι –συνεχίζει η Ε.Π.Μπλαβάτσκι– και ο άνθρωπος θα γίνει εκείνο που υπήρξε στη χρυσή εποχή του, όταν ο κύκλος των δοκιμασιών του επάνω στη γη θα έχει συμπληρωθεί. Τότε θα αποκτήσει και πάλι τη μυστική γνώση στα άξια χέρια του, χωρίς τον κίνδυνο της καταστροφής.

Είπαμε ότι το εσωτερικό ή μυστηριακό τμήμα κάθε θρησκείας αποτελούσε γι' αυτήν την βασική προϋπόθεση της ισχύος, της επιβολής και της επιβίωσης της ακόμη. Η Αίγυπτος – που φέρεται να ήταν κάποτε μια σημαντική αποικία των Ατλάντων– υπήρξε ανέκαθεν η μεγάλη μητέρα των θρησκειών και η πηγή της μυστηριακής γνώσης. Τα Αιγυπτιακά μυστήρια, τα σπουδαιότερα από όσα είδαν το φως επάνω στη γη, υπήρξαν από χιλιετίες ολόκληρες η δόξα της χώρας αυτής και κανείς δεν γνωρίζει τι είχε επιτευχθεί μέσα σ' αυτά.

Στη Χαλδαία, την Περσία, τα Ζωροαστρικά, τα μυστήρια του Μίθρα, στην Ελλάδα τα Ορφικά, τα Καβείρια, τα Μινωικά, τα Ελευσίνια, γνωρίζουν μακρούς αιώνες ακμής, αλλά και αιώνες θλιβερής παρακμής. Στην Ινδία, η ιερή επιστήμη μεταδίδεται και εκεί κλιμακωτά μέσα στις εσωτερικές σχολές, σύμφωνα με τους πανάρχαιους αυστηρούς κανονισμούς και με την επίγνωση των κινδύνων που παραμονεύουν. Λέγεται ότι και αυτή ακόμη η μη ορθή προφορά ενός Μάντραμ, μιας επίκλησης μυστικής, περικλείνει κινδύνους θανάσιμους.

Περνώντας προς τη Δύση, στην Ευρώπη, έχουμε ένα άλλο θρησκευτικό ρεύμα, εκείνο των Κελτών, με τη θρησκεία των Δρυϊδών που φέρεται και αυτό σαν παρακλάδι της πανάρχαιας θρησκείας των Ατλάντων. Με τον Ράμα, το δυτικό αυτό θρησκευτικό ρεύμα θα συνδεθεί και θα επικοινωνήσει με το ανατολικό. Πήγε άραγε ο Ράμα στην Ινδία, με την θείκη εντολή να διδάξει και να αναμορφώσει την ξεπεσμένη από τις επιμειξίες των μαύρων φυλών θρησκεία των Βραχμάνων; Ή αντίθετα πήγε να διδαχθεί από

την πανάρχαια εκείνη πηγή της σοφίας; Οι ινδικές παραδόσεις αναφέρουν ότι διδάχθηκε εκεί από τον μεγάλο σοφό Vasishttha. Έμεινε για πάντα στην Ινδία, έγινε ένας μεγάλος πνευματικός ηγέτης, ένας μεγάλος νομοθέτης. Η Ινδία λάτρευε σαν θεό τον Ξανθό Ράμα, «που είχε τα μάτια σαν γαλάξιους λωτούς». Στη Ζεντ-Αβέστα, το ιερό βιβλίο των Περσών, το ίδιο αυτό πρόσωπο, με το όνομα Γίμα, φέρεται να δίδαξε και αυτόν τον Ζωροάστρη. Απόρροια της πανάρχαιας αυτής πνευματικής επιμειξίας, ο λεγόμενος Ινδοευρωπαϊκός πολιτισμός.

Λέγεται ότι η Σανσκριτική είναι η γλώσσα που ο Ράμα και οι σύντροφοί του μετέφεραν στην Ινδία από την πατρίδα τους δια μέσου των χωρών της Βαλτικής, ενώ η πρώτη γλώσσα της Ινδίας ήταν η Devanagari, γλωσσικό ιδίωμα υπαγορευμένο από τους Ντέβας. Και πράγματι, μέσα στις σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες είναι και σήμερα εμφανείς οι σανσκριτικές λέξεις και οι σανσκριτικές ρίζες των λέξεων. Αλλά και στην Ιουδαϊκή παράδοση, απόρροια και αυτή της Αιγυπτιακής, συναντούμε την ίδια εσωτερική όψη να διδάσκεται χωριστά μέσα στις εσωτερικές σχολές, γνωστές σαν σχολές των Προφητών.

Οι σοφοί Ραβίνοι κρατούσαν αυστηρά μυστική την αληθινή γνώση. Αποκαλούσαν τις θρησκευτικές λειτουργίες τους «Μερκαβάχ», εξωτερικό δηλαδή σχήμα, φορέα ή περιβλήμα, πίσω από το οποίο παρέμενε συγκαλυμμένο το εσωτερικό τμήμα, η απόκρυφη γνώση. Η ίδια αυτή μυστική διδασκαλία θα έρθει στο φως πολύ αργότερα με τη συμβολική διατύπωση της Καμπαλά.

Είναι γνωστό ότι η Παλαιά Διαθήκη έχει συνταχθεί κατά τέτοιον τρόπο, ώστε να περικλείνει στο κείμενό της τρεις κλιμακωτές έννοιες: Την εξωτερική, εκείνην που προκύπτει από την κατά λέξη ανάγνωση, μια δεύτερη από την κατά γράμμα και μία Τρίτη από την κατά συλλαβή. Κάτι παρόμοιο όμως λέγεται και για το Κοράνιο: «Δεν υπάρχει στίχος μέσα σ' αυτό που να μην έχει τέσσερις σημασίες, την εξωτερική, την εσωτερική, το όριο και το θείο σχέδιο».

Όλα τα απόκρυφα αλφάβητα και οι απόκρυφοι αριθμοί δεν είναι παρά η ανάπτυξη των αρχαίων ιερών Γραφών, που το μυστικό τους κατείχαν μόνο οι μνημένοι ιεροφάντες. Αλλά και μέσα στις μυστικές σχολές των Γνωστικών και των Εσσαίων, που υπενθυμίζουν εκείνες των Ορφικών και των Πυθαγόρειων, και όπου φέρεται να μαθήτευσε και αυτός ο ίδιος ο Ιησούς, παρόμοιες κλιμακωτές διακρίσεις είχαν καθιερωθεί, διαχωρίζοντας

τους μαθητές σε πιστούς, νεόφυτους, αδελφούς και τέλειους. Να έμεινε άραγε ο Χριστιανισμός εξ' αρχής στερημένος από τον πολύτιμο αυτόν θησαυρό, από την εσωτερική ή μυστηριακή διδασκαλία;

Είναι αλήθεια ότι η λέξη «Μυστήρια» είχε σκανδαλίσει τη χριστιανική εκκλησία, με τη δικαιολογία ότι τα μυστήρια ανήκαν στις ειδωλολατρικές θρησκείες ενώ ο Χριστιανισμός δεν είχε τίποτε το μυστικό, η διδασκαλία του ήταν μία και ανοικτή για όλους. Ο ίδιος ωστόσο, ο Ιησούς είχε μιλήσει για τα «Μυστήρια της Βασιλείας του Θεού» που δεν ήταν προορισμένα για τους πολλούς, διαχωρίζοντας έτσι μόνος του τη διδασκαλία του σε εξωτερική και εσωτερική, «εν παραβολαίς» για τους πολλούς, εμπιστευτικές ανακοινώσεις «κατ' οίκον» για τους ελάχιστους. Και πράγματι, μέσα στην πρώτη χριστιανική περίοδο συναντούμε τον διαχωρισμό αυτό στη μετάδοση της ιερής διδασκαλίας. Τα μυστήρια του Ιησού, ή τα «Μυστήρια της Βασιλείας» υπήρξαν μια πραγματικότητα κατά τους πρώτους τουλάχιστον μεταχριστιανικούς αιώνες.

Η Άννη Μπέξαντ, στον *Εσωτερικό Χριστιανισμό*, αναφέρεται διεξοδικά στο θέμα αυτό παραθέτοντας τόσο τις σχετικές μαρτυρίες του Ιησού και του Παύλου, καθώς και εκείνων των πρώτων Πατέρων Κλήμη και Ωριγένη. Αλλά και στη συνέχεια, μέχρι και κατά τον Χριστιανικό Μεσαίωνα, παρά τον άπονο διωγμό της Εκκλησίας, η εσωτερική παράδοση δεν χάνεται ολοκληρωτικά. Προσπαθεί να επιβιώσει μεταβιβάζοντας από αιώνα σε αιώνα την ιερή παρακαταθήκη. Έτσι οι διάφορες μυστικές εταιρίες, των Αλχημιστών, των Ερημητιστών, των Ροδόσταυρων κ.ά., επιχειρούν με τη σειρά τους να ανασυστήσουν και να μεταδώσουν την ίδια προαιώνια διδασκαλία, με διαφορετική κάθε φορά γλώσσα και διαφορετικές συμβολικές διατυπώσεις.

Σύμφωνα με όσα είπαμε, δεν είναι δύσκολο να διαπιστωθεί το ενιαίο της Εσωτερικής Διδασκαλίας. Είναι σαν τα διάφορα κανάλια που κυκλοφορώντας από Ανατολή και Δύση, διοχετεύουν το ίδιο ζωτικό υγρό αντλημένο μέσα από τη μία και μοναδική πηγή, που είναι η Αποκεκαλυμμένη σοφία, η Θεοσοφία. Η θεοσοφική διδασκαλία, όπως είπαμε, δεν είναι ένα σύστημα δογματικό που καλείται να αποδεχθεί κανείς ή να απορρίψει, όπως συμβαίνει με τη θρησκεία. Μέσα στη διδασκαλία αυτή μπορεί να κινηθεί κανείς και με την ευρύτητα των θρησκευτικών και φιλοσοφικών συλλήψεων, αλλά και με την ακρίβεια της λογικής και της επιστημονικής έρευ-

νας. Έτσι, κάθε ελεύθερη και απροκατάληπτη έρευνα γύρω από το βασικό πρόβλημα που λέγεται θεός, κόσμος, άνθρωπος, μπορεί να αποτελέσει τμήμα της θεοσοφικής διδασκαλίας, ή ακόμη να επιβεβαιώσει και να επαληθεύσει τη διδασκαλία αυτή, όπως έχει ήδη γίνει με ορισμένες ανακαλύψεις της σύγχρονης φυσικής με τη θεωρία του Αϊνστάιν, ως προς τον χώρο, χρόνο, τη θεωρία των Κβάντων, των ενεργειακών δονήσεων κλπ. Υπάρχει βέβαια μέσα στη διδασκαλία αυτή μια αφηρητή, ένας κεντρικός πυρήνας από τον οποίο εκπορεύεται το όλο σύστημα, ένας σκελετός επάνω στον οποίο έχει κτιστεί το όλο οικοδόμημα, που λέγεται θείο Σχέδιο και θείο Έργο. Μέσα στο έργο αυτό θα μπορούσαν να διαχωριστούν τρία κύρια κατηγορήματα που αποτελούν το σύνολο αυτού που υπάρχει: Θεός – Κόσμος – Άνθρωπος

Ο Θεός είναι η πρώτη Αιτία, μια απόλυτη Αρχή, υπερβατική, μια άπειρη Μονάδα. Είναι ο «μεγάλος» Άρρητος, ο «άνευ ονόματος», ο «πάντων Επέκεινα», κατά τον Πρόκλο. Είναι το Κεκρυμμένο Μυστήριο της Καμπάλα, το «Ότως Ον» του Παρμενίδη, το αγέννητο και ανόλεθρο. Μια αυτοφυής πηγή και ρίζα ζωής, απ' όπου τα πάντα έχουν απορρεύσει και όπου θα επιστρέψουν στο τέλος κάθε μεγάλου κύκλου ζωής. Είναι Αυτός ο ίδιος η Ζωή και ο φορέας της Ζωής, απ' όπου και Ζeus είχε ονομαστεί.

Το Σύμπαν δεν δημιουργείται από τον Θεό αλλά αναδύεται κάθε φορά μέσα από τους κόλπους του, φυτρώνει κατά κάποιον τρόπο μέσα από την ουσία του –απ' όπου και Φύση έχει ονομαστεί– αναπτύσσεται, ωριμάζει μέσα στο χρόνο σαν ένα δένδρο ασύλληπτο, αποδίδει την καρποφορία του και στη συνέχεια παρακμάζει, χάνει τον εσωτερικό του παλμό για να επιστρέψει και πάλι σταδιακά προς τη ρίζα απ' όπου είχε λάβει ζωή και υπόσταση.

Διαγράφει έτσι με τη διαδρομή του αυτή τον μεγάλο και βασικό νόμο της Περιοδικότητας και της Ανακύκλωσης, της εναλλαγής ζωής και θανάτου, εγρήγορης και ύπνου, αντικειμενικής και υποκειμενικής ύπαρξης, μια διαδρομή που θα επαναλαμβάνουν στη συνέχεια όλα τα όντα και όλα τα βασίλεια της ζωής, επάνω στη γη. Μέσα από τη διαδρομή αυτή συντελείται το μέγα έργο που αφορά την Εξέλιξη, ή την εκδήλωση της θείας Ζωής μέσα από τις υλικές μορφές σε εξατομικευμένο πνεύμα και συνείδηση. Ο θεός διαμοίρασε τον Εαυτό του, έσπειρε τη Ζωή του μέσα στον κόσμο, και η σπορά αυτή κνοφορείται και αναπτύσσεται σταδιακά μέσα από τα

υλικά βασίλεια, για να φθάσει στην ανθρώπινη μορφή και να γεννηθεί μέσα από αυτήν σαν μια πνευματική ή Θεία Ατομικότητα. Σύμφωνα με αυτά, το υλικό σύμπαν, η Φύση είναι η μεγάλη Μητέρα και Μήτρα που προσφέρεται να κυοφορήσει τη θεία σπορά και να κάνει να γεννηθούν μέσα από τους κόλπους της οι θείοι καρποί.

Είναι λοιπόν σφάλμα το να εκλαμβάνεται η ύλη και το υλικό σύμπαν σαν μια αρχή αρνητική, πολέμια προς το πνεύμα, ή ακόμη σαν μια «πλάνη» που πρέπει να απορρίψει κανείς. «Η Maya (Πλάνη) είναι φτιαγμένη από την ίδια την ουσία από την οποία είμαι και Εγώ», λέγει ο Κρίσνα στη *Μπαγκαβάτ Γκιτά*. «Είναι επομένως λάθος να λέγεται ότι είναι ξέχωρη από εμένα. Είναι δημιουργημά μου και βρίσκεται κάτω από τον απόλυτο έλεγχό μου». Η ύλη είναι συμπυκνωμένο πνεύμα, με σκοπό να χρησιμεύσει σαν ένδυμα, φορέας και όχημα του πνεύματος. Ο Θεός εργάζεται μέσα στην ύλη και δια μέσου της ύλης. Το κακό επομένως δεν πηγάζει από την ίδια την ύλη, αλλά από την άγνοια και τη μη αρμονική συνεργασία των δύο αρχών.

Ο Άνθρωπος μέσα στο θείο Σχέδιο είναι ένας μικρός κόσμος σε αντίθεση προς τον Μεγάλο κόσμο ή τον Μακρόκοσμο κατέχοντας μέσα του αυτή την ίδια την κοσμική δύναμη στο σύνολό της. Μέσα του ανασαίνει το σύμπαν ολόκληρο. Η κοσμική ζωή τον διαπερνά, τον διαποτίζει, είναι ενωμένος με το φυσικό σύμπαν εξαρτάται από αυτό με την αναπνοή του και με την τροφή του. Με τους δύο κατώτερους ή πυκνότερους φορείς του, τον φυσικό φορέα (Annamayakoshe) και τον αιθερικό (Pranamayakoshe) ανταλλάσει ακατάπαυστα δυνάμεις με τη Φύση, όπως ακριβώς το βρέφος που ανασαίνει και τρέφεται από τον μητρικό κόλπο.

Όταν όμως έλθει η ώρα να ολοκληρώσει την ενδομήτρια αυτή ζωή του, τότε θα αποκοπεί από το φυσικό Σύμπαν, όπως το βρέφος αποκόπτεται από τον ομφάλιο λώρο, για να γεννηθεί και να υπάρξει αυτή τη φορά σαν μια αυτοδύναμη οντότητα στο πνευματικό σύμπαν, στον κόσμο εκείνο απ' όπου είχε κάποτε εκπορευθεί σαν μια μονάδα, ένα σπέρμα πνευματικό. Και αυτή θα είναι η γέννηση του αληθινού ανθρώπου, η δεύτερη γέννηση, η νίκη κατά του φυσικού κόσμου, για την οποία μιλάει ο Ιησούς: «Εγώ νενίκηκα τον κόσμο».

Σύμφωνα με την άποψη αυτή ο άνθρωπος, ο αληθινός άνθρωπος, στη σημερινή εξελικτική φάση του, δεν έχει ακόμη γεννηθεί. Ο άνθρωπος σήμερα μετέχει απλώς στην πνευματική φύση του, αλλά δεν υπάρχει σαν ένα

αυτοδύναμο πνευματικό ον. «Ο άνθρωπος είναι μεθόριος της ορατής και της αοράτου Φύσεως» λέγει ο Γρηγόριος ο Νύσσης. Μετέχει του φυσικού και του πνευματικού, του χρόνου και της αιωνιότητας, του θανάτου και της αθανασίας. Δεν έχει δομήσει ακόμη τον πνευματικό του οργανισμό, δεν έχει ενδυθεί τον «πνευματικό Αδάμ» ώστε να μπορεί να ζει ενσυνείδητα και να ενεργεί στις αντίστοιχες πνευματικές περιοχές. Μακρόκοσμος και Μικρόκοσμος – Θεός – Σύμπαν – Άνθρωπος. Μέσα από τον Μακρόκοσμο φτρώνει ο άνθρωπος, ο μικρός κόσμος, προορισμένος να γίνει και αυτός με τη σειρά του ένας δημιουργός κόσμου, ένας Θεός.

Ο Πίνδαρος γράφει: «Η φυλή των ανθρώπων και των θεών είναι μία και η αυτή». Το θεοσοφικό όραμα ως προς τη Ζωή και τον Άνθρωπο, είναι ένα όραμα αισιόδοξο, ελπιδοφόρο και φωτεινό. Μέσα στο όραμα αυτό, η έννοια θάνατος όπως την αντιλαμβάνεται σήμερα ο άνθρωπος σαν καταστροφή, ανυπαρξία ή εκμηδένιση, δεν υπάρχει. Το θείο Σχέδιο είναι έργο ζωής και αγάπης. Όλα τα βασίλεια της ζωής μέσα στο έργο αυτό είναι ευτυχισμένα. Το κακό, η δυστυχία, ο πόνος, δεν είναι παρά το αποτέλεσμα της μη συμμόρφωσης με τον φυσικό νόμο (που είναι νόμος ηθικός), της σύγκρουσης της ατομικής βούλησης με τη θεία βούληση. Αυτό που νομίζουμε σαν θάνατο, λέγει η *Μπαγκαβάτ Γκιτά*, δεν είναι παρά μια απλή αλλαγή ρούχων. Ενώ η ανθρώπινη ψυχή είναι αθάνατη, και «το μέλλον της είναι το μέλλον ενός πράγματος, που η ανάπτυξη και η λαμπρότητα του δεν έχει όρια» (*Φως στην Ατραπό*).

Η ζωή και ο θάνατος, είναι ένα και το αυτό πράγμα, δηλώνει ο Κριοναμούρι, και δεν μπορούμε να καταλάβουμε τον θάνατο εφόσον δεν έχουμε κατανοήσει αυτή την ίδια τη ζωή. Η ζωή σαν ατομική συνείδηση είναι μια μονάδα αδιαίρετη. Η μορφή που υπηρετεί τη ζωή είναι σύνθετη. Έτσι, όταν αυτή έχει φθαρεί και δεν είναι πλέον σε θέση να υπηρετήσει την έγκλειστη μέσα της ζωή, η ζωή αποσύρεται και τότε η μορφή διαλύεται. Από την άποψη αυτή ο θάνατος είναι πράγματι έργο αγάπης και πρόνοιας για μια καλύτερη εξυπηρέτηση της ζωής, έργο προόδου και ανανέωσης.

Όλα υφίστανται αυτή τη μεταβολή, για να ξαναγεννηθούν ανανεωμένα, ξετυλίγοντας νέες δυνάμεις μέσα στον άπειρο χρόνο. Όχι μόνον οι ατομικές μορφές αλλά και η ύλη, το σύμπαν ολόκληρο σαν ένας ασύλληπτος οργανισμός, περνώντας μέσα από τις περιοδικές αυτές φάσεις της

ζωής και του θανάτου, της εγρήγορης και του ύπνου, πορεύεται προς την ατέρμονη εξέλιξη του. Η θεωρία αυτή της Ανακύκλησης και της Επαναγέννησης, όπως την είχαν διδάξει οι αρχαίες παραδόσεις, δεν είναι παρά μια λογική προέκταση της θεωρίας του Δαρβίνου, ότι δηλαδή η εξέλιξη παράλληλα με την υλική μορφή αφορά και την πνευματική υπόσταση, ή μάλλον η εξέλιξη της μορφής υπαγορεύεται από την πνευματική υπόσταση, που η μορφή υπηρετεί.

Η εξέλιξις δεν έχει τέρμα. Η θεία ζωή, περνώντας μέσα από τις υλικές μορφές και το υλικό σύμπαν, συνεχίζει την εξέλιξη της στο πνευματικό σύμπαν και στις πνευματικές μορφές. Ο Θεός είναι ο υπέρτατος καλλιτέχνης με την αστείρευτη έμπνευση, που εμπλουτίζεται ολοένα με νέες ιδέες και εξελίσσεται και Αυτός μαζί με το Σύμπαν Του. Έτσι το Σύμπαν είναι ένα ασύλληπτο έργο τέχνης, μιας ασύλληπτης φαντασίας. Ο Θεός παίζει δημιουργώντας –λέγει η Ινδική παράδοση– ο Θεός χορεύει και τραγουδάει. Όλα χορεύουν και τραγουδούν μέσα στο Σύμπαν, από το υλικό άτομο μέχρι και αυτά τα ουράνια σώματα.

Οι αρχαίοι θεοί, οι άγγελοι στις θρησκευτικές παραδόσεις, φέρονται να κρούουν εκστατικούς τα συμβολικά μουσικά όργανά τους, λύρες, άρπες, αυλούς. Και το ανθρώπινο τραγούδι, η ανθρώπινη μουσική, δεν είναι παρά μια μικρή μίμηση, της αέναης και ασύλληπτης αυτής κοσμικής μουσικής. Μέσα από το ιλιγγιώδες ξετύλιγμα της θείας Ζωής, τίποτε απ' ό τι είχε λάβει ποτέ υπόσταση μέσα στο χρόνο δεν χάνεται.

Κάθε ζωή και κάθε μορφή ακτινοβολείται επάνω στον κοσμικό αιθέρα, τον Akasha, στο θησαυροφυλάκιο αυτό των ιδεών και τον αρχετύπων «που ο Νεύτων είχε ονομάσει Gensoium Dei: Εγκέφαλο του Θεού», για να χρησιμεύσουν εκεί σαν νέες ιδέες που θα ξαναχυθούν στο καλούπι της ύλης, για μελλοντικές νέες, πιο εξελιγμένες ζωές. Μέσα από το έργο αυτό της Εξέλιξης και της ανάπτυξης της Ατομικής ζωής, όπως ακριβώς μέσα από το έργο της ανάπτυξης ενός δένδρου, αναφαινόνται κατά καιρούς οι ώριμοι καρποί του δένδρου της Ζωής και της γήινης συγκομιδής, οι τετελεσμένες πνευματικές Ατομικότητες, για να πορευθούν προς άλλες εξελικτικές φάσεις υπάρξεως έξω από το φυσικό Σύμπαν.

Έτσι ο Βούδας, ο Ιησούς, οι θείοι εκπαιδευτές όλων των εποχών, δεν ήταν παρά οι πρώτοι καρποί της γήινης συγκομιδής, οι πρωτότοκοι αδελφοί μας, ίσως όμως και οι ένδοξοι καρποί ενός προηγούμενου εξελικτικού

κύκλου ζωής: «Εγώ υπήρξα προτού τον κόσμον τούτον γενέσθαι», δηλώνει ο Ιησούς. Είναι οι μυστικές μεταμορφώσεις της Ζωής και του Πνεύματος, οι μεταμορφώσεις, του μυστικού Διονύσου και του μυστικού Χριστού. «Πόσο μακριά είσαι από μένα, ω καρπέ! – Είμαι μες στην καρδιά σου, ω ανθέ!», λέγει ο μεγάλος Ταγκόρ. Είπαμε ότι η Θεοσοφία είναι μια απέραντη συνθετική επιστήμη, ή Επιστήμη-Σοφία, που περιλαμβάνει μέσα της τις διδασκαλίες όλων των μεγάλων θείων Εκπαιδευτών και όλων των θρησκευιών σε ό,τι αληθινό έχουν αυτές.

Θα πρέπει επομένως ο μαθητής να μελετήσει την επιστήμη αυτή, όπως κάθε άλλη επί μέρους επιστήμη, με την διάνοια, με ενθουσιασμό και με έρωτα, ώστε να κατανοήσει στις γενικές της γραμμές τις μεγάλες και βασικές αλήθειες που διέπουν το θείο Σχέδιο και το θείο έργο μέσα στον κόσμο. Οι αλήθειες όμως αυτές έχουν άπειρο βάθος και προεκτάσεις, και δεν μπορεί να τις έχει κάνει κανείς κτήμα του μόνον και μόνον επειδή κατανοεί το γενικό νόημά τους. Θα πρέπει γι' αυτό να επανέρχεται στη μελέτη αυτή πολλές φορές, άπειρες φορές και σε διάφορα χρονικά διαστήματα, και τότε θα βλέπει να του αποκαλύπτεται κάθε φορά μια καινούρια όψη, καινούρια ομορφιά, μηνύματα νέα.

Προσφέρεται έτσι η Θεοσοφία ακόμη και σαν μία οδός έρευνας, προσωπικής ανακάλυψης, προσωπικής δημιουργίας και έμπνευσης. Πέρα ωστόσο και πάνω από όλα αυτά, η Θεοσοφία είναι η Επιστήμη του Πνεύματος, του βάθους και της ουσίας, και σαν τέτοια αποτείνεται στον εσωτερικό άνθρωπο, τον πνευματικό.

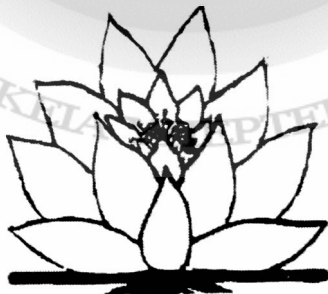
Είναι επομένως, ανάγκη η γνώση από τον χώρο της διανοίας να περάσει μέσα στις ενδόμυχες, τις άγνωστες περιοχές του ανθρώπινου είναι, να τις διαποτίσει, να σπάσει τα τείχη της μακροχρόνιας διαμόρφωσης, να πνεύσει ο ζωογόνος άνεμος της αιώνιας αλήθειας και να συντελεστεί η μυστική αλημεία. Η μάθηση να μετουσιωθεί και να γίνει Σοφία. Η σοφία είναι ένα στάδιο πέρα από τη γνώση, από τη μάθηση. Είναι η κατάσταση μιας άλλης συνειδησιακής διάστασης, ένα άνοιγμα και μια μέθεξη στην αλήθεια. Το εσωτερικό αυτό ταξίδι από τη μάθηση προς τη Σοφία είναι η μυστηριακή Ατραπός, για την οποία τόσος λόγος γίνεται μέσα στη θεοσοφική διδασκαλία. Είναι το ταξίδι προς τη γνώση του εαυτού, το πιο σκληρό ταξίδι που έχει να διανύσει ο άνθρωπος.

Στην αρχαία Ινδία, η Θεοσοφία σήμαινε πάνω απ' όλα αυτή την επίτευξη που καμιά άλλη γνώση δεν μπορεί να αντικαταστήσει. Η λέξη Γιόγκα, άλλωστε, η τόσο παρεξηγημένη στην εποχή μας, σήμαινε στην πρωταρχική της μορφή την επίτευξη αυτής της σύνδεσης του ανθρώπου με την εσωτερική του πραγματικότητα. Η θεοσοφική διδασκαλία, όπως άλλωστε και η θρησκεία, όταν δεν γίνεται βίωμα, τρόπος ζωής, τότε μπορεί να γίνει και αυτή, όπως κάθε παρόμοια διδασκαλία, ένας επιπλέον φραγμός, ένα τείχος εγωισμού και χωριστικότητας, ή ένα ύπουλο δηλητήριο (όπως έχει επισημάνει ο Κρισναμούρτι), κρατώντας τον άνθρωπο ξεκομμένο από την ίδια την ουσία και το νόημα της ζωής. «Πρέπει να γίνουμε θεόσοφοι μέσα μας», λέγει ο σοφός Ν. Σρι Ραμ, και συνεχίζει:

«Τη θεοσοφική διδασκαλία μπορεί να την εκμάθει κανείς μέσα σ' ένα μικρό ή μεγαλύτερο διάστημα. Το θεοσοφικό όμως βίωμα, η πρακτική θεοσοφία, είναι πολύ πιο δύσκολο και δεν αρκεί ίσως ούτε μια ζωή για να το επιτύχει κανείς. Χρειάζεται ριζική αλλαγή, ανανέωση, εσωτερική επανάσταση, χρειάζονται καινούρια μάτια και καινούρια καρδιά για να ιδούμε και να αισθανθούμε τη ζωή και τον κόσμο (...). Έτσι, αν μελετάτε τη θεοσοφική διδασκαλία με ελεύθερο και ανοικτό νου και παράλληλα βιώνεται την πρακτική Θεοσοφία, όπως τη διδάσκει ο Κρισναμούρτι, τότε θα έχετε επιτύχει κάτι το ιδεώδες και το τέλειο(...). Γιατί η Θεοσοφία είναι η Ποίηση της Αλήθειας που είναι ομορφιά, και σαν τέτοια δεν μπορεί παρά να εμπνέει προς κάθε ωραίο και υψηλό.»

(Επιλογή: Ι.Μ. – Κυκλάδες)

Το Ιερό των Αιγυπτίων Θεών

Ιορδάνης Πουλκούρας

Τα Αιγυπτιακά Μυστήρια της Ίσιδας είναι από τα πιο διάσημα μυστήρια για τα οποία από αυθεντική πηγή δεν γνωρίζουμε απολύτως τίποτα. Τα περισσότερα στοιχεία έχουν προκύψει από κείμενα του 18ου αιώνα, όταν ο εσωτερισμός και η μυστηριακή Αίγυπτος είχαν γίνει μόδα.

Αυθεντικά αρχαία κείμενα, που παρά τις απαγορεύσεις μιλούν συμβολικά και με γρίφους, είναι τα κείμενα του Πλουτάρχου και γι αυτό δεν πρέπει να λησμονούμε ότι τα «Αιγυπτιακά Μυστήρια» που είχαν γίνει τότε γνωστά σε όλο τον κόσμο, ήταν μια μίξη της αιγυπτιακής παράδοσης με τα Ελευσίνια Μυστήρια, που είχε γίνει από τον ιερέα της Ελευσίνας Τιμόθεο τον Ευμολπίδη, τον οποίο είχε καλέσει από την Αθήνα. Το άλλο αυθεντικό κείμενο είναι ένα «κωμικό» διήγημα, οι *Μεταμορφώσεις ή ο Χρυσός Όνος* του Λούκιου Απουλήιου που έζησε τον 2ο μ Χ αιώνα.

Η αφήγηση μιας ιστορίας είναι ένας αρχαίος τρόπος που υποδεικνύει ότι αν θες να κρύψεις κάτι, αλλά ταυτόχρονα αυτό το κάτι δεν πρέπει να ξεχαστεί στη λήθη, τότε απλά διηγήσου το σε μια ιστορία. Κωμική ή ερωτική. Δυο πλευρές της λογοτεχνίας που πάντα θα αγαπούν οι άνθρωποι και πάντα θα τις επαναλαμβάνουν. Έτσι έγινε με τον *Χρυσό γάδαρο* που γνώρισε δεκάδες παραλλαγές στο πέρασμα

των αιώνων. Το ίδιο συνέβη με τον κύκλο του Γκράαλ, όπου βέβαια το ζητούμενο των ιπποτών δεν ήταν ποτέ η κατάκτηση της καρδιάς μιας θνητής δέσποινας. Για να μην χαθούμε όμως από το θέμα που έχουμε εδώ, να πω μόνο με δυο λόγια την ιστορία του Απουλήιου. Μας αφηγείται το πώς μεταμορφώθηκε σε γάιδαρο και τις περιπέτειες που είχε μέχρι να ξαναποκτήσει την ανθρώπινη μορφή του. Η μεταμόρφωση ήταν αποτέλεσμα της ασυγκράτητης επιθυμίας του για τα εγκόσμια και της περιέργειάς του.

Δημιουργεί έναν παράνομο δεσμό με μια υπηρέτρια που του αποκαλύπτει ότι η κυρά της είναι μνημένη στη φυσική μαγεία. Ένα βράδυ αργά, την παρακολουθούν κρυφά να αλείφεται με μία παράξενη αλοιφή και να μεταμορφώνεται σε κουκουβάγια που συμβολίζει τη σοφία. Ο Λούκιος δοκιμάζει και αυτός την αλοιφή, αλλά μεταμορφώνεται σε γάιδαρο. Από εκεί ξεκινούν οι περιπέτειές του. Βιώνει όλη την ανθρώπινη περιπλάνηση χωρίς όριο, με μόνο οδηγό τα ανθρώπινα ένστικτα.

Τελικά προσεύχεται στην Ίσιδα και εκείνη τον κατευθύνει σε έναν τόπο όπου γίνεται μια τελετή προς τιμή της. Ένας από τους ιερείς κρατάει ένα στεφάνι από τριαντάφυλλα και ο Λούκιος καταφέρνει να το φάει. Αποκτά πλέον την καθαρμένη ανθρώπινη μορφή, αφιερώνεται στα Μυστήρια και γίνεται μέλος του ιερατείου της Ίσιδας. Σε ό,τι αφορά στη μύσή του, λέει ότι δεν επιτρέπεται σε κανένα να αποκαλύψει αυτά που συμβαίνουν μέσα στα άγια των αγίων:

«Κι εσύ φιλομαθή αναγνώστη, ίσως να απαιτείς να μάθεις τι λέχθηκε και γίνηκε εκεί μέσα. Μα την αλήθεια, θα σου έλεγα αν δεν γινόμουν παραβάτης, θα μάθαινες αν σωστό για σένα ήταν να ακούσεις, αλλά αμέσως τα αυτιά σου και η γλώσσα σου θα υπέφεραν από τον πόνο της παράτολμης περιέργειας. Αλλά δεν θα βασανίσω για πολύ το μυαλό σου, που ίσως πιστεύει σε κάποια θρησκεία και είναι δοσμένο σε κάποια λατρεία. Ακου λοιπόν και πίστεψε πως είναι αλήθεια.

«Πρέπει να καταλάβεις πως έφτασα κοντά στον κάτω κόσμο, στις ίδιες τις πύλες της Περσεφόνης, και αφού από εκεί αρπάχτηκα και πέρασα μέσα από όλα τα στοιχεία, μετά επέστρεψα στη θέση μου. Εκεί γύρω στα μεσάνυχτα είδα τον ήλιο να λάμπει εκτυφλωτικά, είδα

και τους θεούς, ουράνιους και υποχθόνιους. Μπροστά τους παρουσιάστηκα και τους λάτρεψα. Αυτά μπορώ να σου αναφέρω κι αυτά που άκουσες δεν είναι αναγκαίο να τα κατανοήσεις».

Λοιπόν ένας μνητικός ναός αφιερωμένος στους αιγύπτιους θεούς και την Ίσιδα βρέθηκε σχεδόν δίπλα μας, στη Νέα Μάκρη. Είχε φτιαχτεί από τον Ηρώδη τον Αττικό (103-179 μ.Χ.), που αν και πολλοί νομίζουν ότι ήταν Ρωμαίος επειδή είχε το αξίωμα του Υπάτου, ήταν Μαραθωνίτης και περήφανος που καταγόταν από την οικογένεια του Μιλτιάδη. Στην ευρύτερη περιοχή ήταν και η προσωπική του έπαυλη, που δεν έχει εντοπιστεί ως σήμερα.

Η λατρεία της Ίσιδος είχε διαδοθεί σε όλο τον ρωμαϊκό κόσμο κατά τους Ελληνιστικούς Χρόνους και είναι αξιοσημείωτο ότι κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους, οι περισσότεροι ιερείς της Ίσιδος εκτός Αιγύπτου ήταν Έλληνες. Ο χώρος του Ιερού είναι στην Μπρέξιζα, κοντά στην παλιά Αμερικάνικη βάση και δίπλα στο ξενοδοχείο Golden Coast. Είχε εντοπιστεί πρώτη φορά από τον Γάλλο περιηγητή Fauvel, ο οποίος νόμιζε ότι ήταν τάφοι των Μαραθωνομάχων. Στα τέλη του 19ου αιώνα, τον εντόπισαν δυστυχώς και κάποιοι ντόπιοι και έφτιαξαν πάνω του ένα καμίνι για να παράγουν από τα μάρμαρα ασβέστη, εξ ου και το όνομα της εποχής «καμίνι».

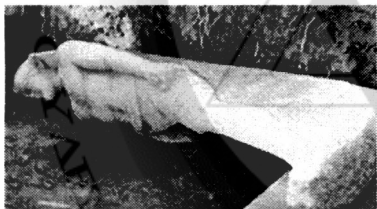
Το 1968, κατά τη διάρκεια εκσκαφών για την ανέγερση του παρακείμενου ξενοδοχείου, βρήκαν τα πρώτα δυο αγάλματα. Θεώρησαν όμως ότι θα ήταν μέρος ενός μικρού ναού. Το 2000, ο Δήμος Νέας Μάκρης διαθέτει ένα μεγάλο ποσό για να προχωρήσει η ανασκαφή του χώρου. Μετά από λίγο καιρό, η αρχαιολόγος κ. Δεκουλάκου με έκκληξη διαπιστώνει ότι τα αγάλματα δεν ήταν από το εσωτερικό ενός μικρού ναού, αλλά ήταν παραστάτες στην πύλη μιας εισόδου που οδηγούσε σε κάτι πολύ μεγαλύτερο.

Μια προσεκτική ματιά στο χάρτη έδωσε την ιδέα ότι τα τέσσερα υψώματα που στέκονταν αντικριστά, και που ο Fauvel είχε θεωρήσει τάφους, μπορεί να ήταν πύλες. Η ανασκαφή το επιβεβαίωσε και πλέον βρίσκονταν μπροστά σε μια πολύ μεγάλη ανακάλυψη. Τέσσερις εισοδοί που μιμούνται αιγυπτιακούς πυλώνες και ανάμεσά τους μαρμάρινο δάπεδο και βαθμίδες που διατηρούνται μέχρι σήμερα, ορί-

ζουν τον ιερό χώρο, σχεδόν τετράγωνο, διαστάσεως 60,6 επί 64,5 μέτρων. Κάθε είσοδος του ιερού, πλην της ανατολικής, πλαισιώνεται εσωτερικά και εξωτερικά από δυο βάσεις αγαλμάτων υπερφυσικού μεγέθους. Τα αντρικά αγάλματα παριστάνουν τον Όσιρι και τα γυναικεία την Ίσιδα. Στην Ανατολή δεν έχει μείνει σχεδόν τίποτα αφού εκεί είχε στηθεί το παλιό καμίνι. Τα αγάλματα της βόρειας πύλης είχαν ανασυρθεί με πολλές φθορές κατά την εκσκαφή του διπλανού ξενοδοχείου. Όμως στη νότια και τη δυτικά πύλη ανακάλυψαν τα αγάλματα κυριολεκτικά απείραχτα από τον χρόνο.

Κατά παράδοξο τρόπο τα πόδια τους ήταν κομμένα χαμηλά, κοντά στους αστραγάλους, και το σώμα ήταν ξαπλωμένο σαν κάποιος να το είχε ακουμπήσει με προσοχή στο έδαφος δίπλα στη βάση τους, πριν το καλύψει ή το καλύψουν τα χώματα. Υπήρξε η άποψη πως πρέπει να έπεσαν από κάποιο μεγάλο σεισμό. Όμως πώς δεν είχαν σπάσει σε κομμάτια; Μήπως τα γκρέμισαν οι ίδιοι οι φύλακές τους για να τα προστατέψουν από βάρβαρους, που επέλαυναν ισοπεδώνοντας τα αρχαία ιερά;

Οι επόμενες ανακαλύψεις δείχνουν να ενισχύουν αυτή την άποψη. Σε μια υπόγεια κρύπτη βρέθηκε χτισμένη μια σφίγγα, από τα ελάχιστα ανάλογα δείγματα που έχουν βρεθεί εκτός Αιγύπτου. Κατά τη ρωμαϊκή εποχή κάποιος είχε φροντίσει να την «χώσει» σε μια γωνία και να την στερεώσει με κονίαμα. Τι άλλο θα μπορούσε να σημαίνει αυτό παρά την προσπάθεια των αρχαίων

Μαραθωνιτών να διασώσουν τα ιερά τους;

Σε μια άλλη υπόγεια κρύπτη βρέθηκαν 70 τελετουργικοί λύχνοι μοναδικοί του είδους, διαστάσεων 40 εκ. μήκος με 14 ύψος σε άριστη επίσης κατάσταση. Πάνω τους υπάρχουν οι μορφές της Ίσιδας και του Σεράπιδος (εξελληνισμένη μορφή του Όσιρι) και είναι διακοσμημένοι με διονυσιακά σύμβολα. Προφανώς είχαν φυλαχτεί πάνω σε ξύλινα ράφια, και όταν τα ξύλα σάπισαν οι λύχνοι ακουμπήσαν μεταξύ τους χωρίς να πάθουν απολύτως τίποτα και έτσι ακριβώς βρέθηκαν.

Ας δούμε λοιπόν τον ίδιο τον ιερό τόπο.

Οι είσοδοι έχουν ακριβή προσανατολισμό, ανατολής – δύσης και βορρά – νότου. Η κεντρική είσοδος ήταν στην ανατολή, την πλευρά της θάλασσας. Το βεβαιώνει το μόνο θραύσμα που έχει απομείνει, το υπέρθυρο που παριστά τον ηλιακό δίσκο με δυο κόμπρες, ένα σύμβολο που βρίσκουμε στις εισόδους πολλών αιγυπτιακών ιερών. Σε αυτή την περίπτωση ο ηλιακός δίσκος συμβόλιζε τον Ώρο, τον μοναχογιό που συνέλαβε η Ίσιδα από τον νεκρό Όσιρι, τον πρώτο μυητικό Υιό της Χήρας, αυτόν που έδωξε τα σκοτάδια και χάρισε τη λύτρωση. Ο μαρμαροστρωμένος διάδρομος οδηγούσε στο κεντρικό κτίριο.

Τρία σκαλοπάτια ανέβαζαν τον επισκέπτη στην πρώτη αυλή που περιέβαλε το τετράγωνο οικοδόμημα. Στη συνέχεια υπήρχε, σε ένα πιο χαμηλό επίπεδο, ένας πομπικός διάδρομος στεγασμένος με κεραμίδια. Προφανώς έμπαιναν στο στεγασμένο κλειστό χώρο για να συμμετάσχουν σε κάποιες τελετουργικές περιοδείες. Ακολουθεί ένα πλάτωμα (άνδηρο) γύρω από το ιερό. Το ιερό στο κέντρο ήταν μια απόλυτα συμπαγής βαθμιδωτή κατασκευή. Δεν κρύβει κάποιο υπόγειο δεν υπάρχει τίποτα.

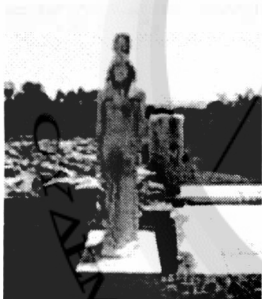
Μπορεί να ήταν μια πυραμίδα; Πολύ πιθανόν. Όπως μου είπαν οι αρχαιολόγοι εν έχει βρεθεί πουθενά κάτι αντίστοιχο και έτσι μόνο εικασίες μπορούν να διατυπωθούν. Αυθαιρετώντας όμως να πω ότι μου θυμίζει το ιερογλυφικό του αρχέγονου λόφου (Primordial Hill). Αυτού που οι Αιγύπτιοι πίστευαν ότι αναδύθηκε από τα νερά του χάους και δημιούργησε γη. Άλλωστε πιστεύουν ότι αυτό το σχέδιο έδωσε την έμπνευση για το σχεδιασμό των πυραμίδων.

Πιθανολογώ λοιπόν σε κάποια τελετουργική διαδικασία παραφερόντουσαν στους διαδρόμους που κυκλώνουν το ιερό για να καταλήξουν στην πρώτη αρχή, την πυραμίδα της πρώτης δημιουργίας. Πιθανόν δε να χρησιμοποιούσαν τις πύλες μιμούμενοι τις κινήσεις του ήλιου και συγκεκριμένων πλανητών. Ας μη λησμονούμε ότι οι Αιγύπτιοι είχαν ταυτόχρονα σε χρήση 3 ημερολόγια. Ένα ηλιακό, ένα σεληνιακό και ένα που ξεκινούσε με το θερινό ηλιοστάσιο όταν στον ορίζοντα ανέτειλε το λαμπρότερο αστέρι του νυχτερινού ουρανού τους, ο Σείριος.

Ας δούμε τις μυητικές πύλες.

Η βόρεια όπως είπαμε δεν υπάρχει. Στη νότια και η Ίσιδα εμφανίζεται ως Δήμητρα. Να θυμίσω ότι ο άξονας βορρά νότου αντιστοιχούσε στα δυο ηλιοστάσια, τις δυο ηλιοστατικές πύλες, το αντίστοιχο του Μποάζ και Ιαχέιν. Ο Πορφύριος στο «*Εν Οδυσσεΐα άντρο των Νυμφών*» μας λέει ότι από τον Καρκίνιο την Βόρεια πύλη του θερινού ηλιοστασίου κατέβαιναν οι ψυχές στη γη, ο δε Αιγόκερως ήταν η νότια πύλη που διάβαιναν στην ανάβασή τους όχι οι θεοί, αλλά οι μυημένοι «αθάνατοι», ήρωες και βάκχοι.

Κατά το χειμερινό ηλιοστάσιο όταν η γη άγγιζε το βαθύτερο σκοτάδι, γιόρταζαν τον μυητικό θάνατο και την ανάσταση του Διονύσου και της Φύσεως, όταν «*δια της σήψεως αναγεννούντο*», όπως έλεγαν και οι αλχημιστές. Τι θα μπορούσε να συμβολίζει πιο παραστατικά αυτή τη διαδικασία από την Κυρά των Μυστηρίων, τη Δήμητρα ή οποία κρατώντας στο χέρι τα στάχια υπενθύμιζε τη μυητική εικόνα: Ο καρπός πρέπει να σαπίσει μέσα στη γη, το σταφύλι πρέπει να συνθλιβεί για να μπορέσει να γεννηθεί το καινούργιο.

Στην πύλη τέλος της Δύσης θα συναντήσουμε την Ίσιδα ως Αφροδίτη να μας προσφέρει τα τριαντάφυλλα που κρατά στο χέρι της. Τα τριαντάφυλλα, που το μυστικό τους αποκαλύπτει στον μουσόμενο την ανθρώπινη του υπόσταση. Ένα τριαντάφυλλο με πέντε πέταλα στόλιζε το μέτωπο της Κυβέλης και το ίδιο ακριβώς άνθος είχε ταυτιστεί με το άστρο της Αφροδίτης.

Αυτό που φωτίζει πριν ακόμα ανατείλει ο ήλιος και λέγεται και Εωσφόρος, και εμφανίζεται ξανά λίγο πριν την δύση του, ο Αποσπερίτης. Το άστρο αυτό σχεδιάστηκε σαν πεντάκτινος αστέρας αποτυπώνοντας, κατά μια εκδοχή, τις διαδοχικές τροχιές που χαράζει ο πλανήτης στο στερέωμα μέσα σε έναν κύκλο οκτώ ετών. Αυτό το ρόδο με τα πέντε πέταλα είναι το γνωστό Ρόδο του Σαρόν, που υμνεί ο Σολομών στο Άσμα Ασμάτων, και βέβαια να θυμίσω ότι το πεντάκτινο αστέρι λέγεται και σφραγίδα του Σολομώντα.

Και για να γυρίσουμε, το ίδιο το ρόδο είναι ένα σύμβολο με διφορούμενο νόημα αφού συμβολίζει ταυτόχρονα την ουράνια τελείωση και το γήινο πάθος. Αντιπροσωπεύει τη ζωή, την παρθενία αλλά και τη γονιμότητα, το Θάνατο και την αιωνιότητα. Το άνθος του, που στον συμβολισμό της Ιερής Καρδιάς τοποθετείται στο κεντρικό σημείο του σταυρού, δηλώνει την αγάπη, τη ζωή, την ομορφιά και την παρθενία. Τα αγκάθια υποδηλώνουν τον πόνο, το αίμα και το μαρτύριο. Η παροδικότητά του συμβολίζει το θάνατο, τη θνητότητα και τη θλίψη. Σαν ταφικό έμβλημα συμβολίζει την αιώνια ζωή και την ανάσταση.

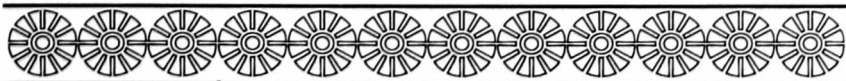
Οι Ρωμαίοι καλλιεργούσαν ρόδα στους κήπους των νεκροταφείων σαν σύμβολα ανάστασης και αιώνιας άνοιξης, και κατά την γιορτή των Ροζαλίων τα σκορπούσαν πάνω στους τάφους. Επίσης συνήθιζαν να τοποθετούν ένα ρόδο πάνω από το χώρο όπου θα γινόταν μια εμπιστευτική συζήτηση. Το φορτισμένο σύμβολο υπενθύμιζε σε όλους πως όσα λέγονταν στη συνάντηση «υπό του ρόδου» έπρεπε να παραμείνουν απόρρητα. Από τότε έχει μείνει και η έκφραση «Sub rosa - υπό του ρόδου», που δηλώνει την υποχρέωση της εχεμύθειας.

Το λευκό ρόδο, το «άνθος του φωτός» που αντιπροσώπευσε την Αφροδίτη, την Ίσιδα και αργότερα την Παρθένο Μαρία, όταν αλλάζει χρώμα ποτισμένο από το αίμα του Διονύσου, του Άδωνη, του Όσιρι ή του Χριστού, γίνεται το κόκκινο ρόδο του πάθους και της ολοκλήρωσης. Και τα δυο μαζί αντιπροσωπεύουν την ένωση πυρός και ύδατος, των αιώνων δηλαδή αντιθέτων. Ο ροδώνας έγινε το σύμβολο του Παραδείσου, τόπος του Μυστικού Γάμου και της ένωσης των αντιθέτων. Πιθανόν ο συμβολικός τόπος, όπου έμπαινε ο μυημένος όταν η ίδια η θεά του προσέφερε τριαντάφυλλα. Είναι ο τόπος που θα ευχόμουνά όλοι όσοι το επιθυμούν, να αξιωθούν να εισέλθουν κάποτε αφού θα έχουν κατορθώσει να κατανοήσουν και να ενώσουν τις φαινομενικές αντιθέσεις της ζωής.

Από τη Νεοπλατωνική Εσωτερική Φιλοσοφία στο Γνωστικισμό

Δρ. Νικόλαος Χαρακάκος

Ο Νεοπλατωνισμός αποτελεί Σχολή στο χώρο της φιλοσοφίας. Η Νεοπλατωνική Σχολή αναπτύχθηκε κατά τους πρώτους μ.Χ. αιώνες. Προσπάθησε να συγκεράσει την πλατωνική ιδεοκρατική φιλοσοφία με ανατολικά και Ιουδαϊκά θρησκευτικά και εσωτερικοφιλοσοφικά θεωρήματα. Οι νεοπλατωνικοί πιστεύουν στην εκπομπή. Η εκπομπή είναι η εκπόρευση όλων των όντων από ένα Αρχέγονο, Αμετάβλητο, Τέλειο Ον, δια της ακτινοβολίας την οποία Αυτό το Τέλειο Ον εκπέμπει. Όσο η ακτινοβολία του ελαττώνεται, τόσο περισσότερο τα όντα, που διαμορφώνονται από αυτήν, γίνονται ατελέστερα. Η εκπομπή δηλαδή δημιουργεί το ατελές από το Τέλειο. Στη θεωρία της εκπομπής αντιτίθεται η θεωρία της εξέλιξης.

Ιδιαίτερα ο Νεοπλατωνισμός αναπτύχθηκε από την Αλεξανδρινή Νεοπλατωνική Σχολή. Ιδρυτής της είναι ο Αμμώνιος Σακκάς. Γενικότερα θεωρείται ιδρυτής του Νεοπλατωνισμού. Έζησε κατά τον 3ο μ.Χ. αιώνα. Ήταν από την Αλεξάνδρεια. Απέκτησε το προσωνύμιο Σακκάς γιατί, λόγω της ένδειας που τον κατέτρεχε, αναγκαζόταν να μεταφέρει σακιά ως αχθοφόρος. Ήταν Χριστιανός αλλά μεταπήδησε στους εθνικούς. Θεωρείται ο Σωκράτης των Νεοπλατωνικών. Ο ίδιος δεν έχει αφήσει συγγραφικό έργο. Δια της διδασκαλίας του όμως διάδόθηκε η νεοπλατωνική φιλοσοφία. Έκανε τους μαθητές του να πιστεύουν ότι πρόκειται για αποκάλυψη υψηλής σοφίας, της οποίας τα

«δόγματα» δεν έπρεπε να ανακοινώνονται από τους μνημένους στους αμήνους. Μαθητές του ήταν ο Πλωτίνος (232-242μ.Χ.), ο Ερέννιος, ο εθνικός Ωριγένης.

Οι μεταγενέστεροι, επειδή ο ίδιος ο Αμμώνιος Σακκάς δεν είχε γράψει τίποτε, του απέδιδαν όλα όσο διαλαμβάνει ο Νεοπλατωνισμός. Σύμφωνα με τον Ιεροκλή (*), ο Αμμώνιος Σακκάς συνδύασε την πλατωνική με την αριστοτελική φιλοσοφία. Ο Άγιος και Μέγας Φώτιος επισημαίνει: «ούτος πρώτος ενθουσιάσας προς το της φιλοσοφίας αληθινόν, είδε καλώς τα εκατέρου και συνήγαγεν εις ένα και τον αυτόν νουν και αστασίαστον την φιλοσοφίαν παραδέδωκε πάσι τοις αυτού γνωρίμοις» (Αυτός πρώτος δημιουργώντας ενθουσιασμό για την αλήθεια της φιλοσοφίας, είδε καλά τα [φιλοσοφικά διδάγματα] του καθενός από τους δύο [Πλάτωνος και Αριστοτέλη] και συγκέντρωσε στο νού του αυθεντική την φιλοσοφία αφού την έχει παραδόσει σε όλους τους σύμφωνους με αυτόν).

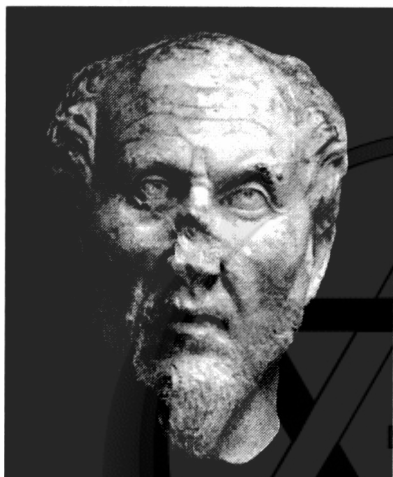
Πραγματικός μέγας διδάσκαλος της Αλεξανδρινής Νεοπλατωνικής Σχολής είναι ο Πλωτίνος. Μαζί με τον Πορφύριο ανήγαγαν τη νεοπλατωνική γενική φιλοσοφία σε επιστημολογία. Ο Πλωτίνος γεννήθηκε στη Λυκόπολη της Αιγύπτου. Μετά την ολοκλήρωση της μύησής του στο νεοπλατωνισμό από τον Αμμώνιο Σακκά, προσκολλήθηκε στη στρατιά του αυτοκράτορα Γορδιανού. Στην Περσία σπούδασε την περσική και ινδική φιλοσοφία. Μετά τη δολοφονία του Γορδιανού, επέστρεψε στην Αντιόχεια. Από εκεί πήγε στη Ρώμη όπου δίδαξε επί 25 έτη. Ο αυτοκράτορας και οι πρόκριτοι τον περιέβαλλαν με απόλυτο σεβασμό. Τον θεωρούσαν θαυματοργό και προφήτη.

Το συγγραφικό του έργο εκδόθηκε από τον μαθητή του Πορφύριο σε έξη βιβλία, τις *Εννεάδες*. Το καθένα περιέχει 9 πραγματείες. Ο Πλωτίνος εισήγαγε στην πλατωνική φιλοσοφία τον ασυμβίβαστο, με το συμβατικό ορθολογισμό, Μυστικισμό (βλ. Πλωτίνου, *Περί της ουσίας της Ψυχής – Μελέτες περί νου και ψυχής των Πλατωνικών*, εκδ. Ιδεοθέατρο/Διμελή). Υποστηρίζει ότι ο θεός είναι Απόλυτη Ενότητα. Η Απόλυτη επέκεινα του είναι του νοείν Ενότητα (Π. Γράβιγγερ, *Συμβολαί εις την αρχαίαν Ελληνικήν Ανθρωποσοφίαν*, τομ. Β', *Σωκράτης, Πλάτων, Ποσειδώνιος, Απολλώνιος Τυανεύς, Νεοπλατωνικοί, Γνωστικοί* εκδ.Ιδεοθέατρο/Διμελή). Από αυτή την Απόλυτη Ενότητα

απορρέει δια εκπομπής κατά κατιούσα κλίμακα το σύνολο όλων των όντων: Αρχικά ο νους. Ο νους περιλαμβάνει όλες τις Ιδέες του Πλάτωνα. Αυτές οι Ιδέες αποτελούν τα πρότυπα και τις κινητήριες δυνάμεις των κατώτερων όντων. Η κατώτερη ακτινοβολία της Θείας Ουσίας είναι η ύλη. Από την ύλη προέρχονται οι ελλείψεις και οι ατέλειες του κόσμου.

Η ψυχή είναι αθάνατη. Υφίστατο πριν από την επίγεια ζωή. Επέ-

χει μέση θέση μεταξύ του νου, που τη δημιούργησε, και της ύλης που είναι το δημιούργημά της. Σκοπός των ανθρώπων είναι η διαφυγή από αυτόν τον κόσμο και η συμμετοχή στη ζωή του θεού. Αυτό κατορθώνεται δια της καθάρσεως από την αισθητικότητα. Δια απαλλαγής από τα δεσμά του σώματος. Δια βυθισμού σε κατάσταση έκστασης στο βυθό της Θεότητας από την οποία προέρχεται. Οι ψυχές των κακών και υλιστών ανθρώπων πρέπει να υποστούν τη μετενσάρκωση.

Ο Πλωτίνος είναι ο κατεξοχήν μυστικοθήρας νεοπλατωνικός εσωτερικός φιλόσοφος. Ο Πορφύριος εκ Τύρου, έζησε στη Ρώμη και τη Σικελία. Επεξεργάστηκε τη φιλοσοφία του Πλωτίνου. Έδωσε έμφαση στο θρησκευτικό και ηθικό μέρος της. Διακρίθηκε ως πολυγραφώτατος συγγραφέας. Ασχολήθηκε με φιλοσοφικά, αστρονομικά, φιλολογικά, ιστορικά, μαθηματικά ζητήματα (βλ. Πορφύριου, *Περί της εκ Λογιών Φιλοσοφίας, De Philosophia ex Oraculis Haurientia*, Βερολίνο 1962 – του ίδιου, *Εις Παρμενίδην, P.Madot, Porphyry et Victorinus* τόμ. Β', Παρίσι 1968, *Εις Τίμαιον*, Νεάπολις 1969, *Βίος Πυθαγόρου*, *Opuscula*, Leipzig 1886, *Περί του εν Οδυσσεΐα Αντρου των Νυμφών*, *Opuscula*, *Περί αποχής εμψύχων στο Opuscula*, *Παραμυθητικός εις Μαρκέλλαν, Αφορμαί προς τα Νοητά, Sententiae*, Leipzig 1907). Είναι ο πρώτος που υπομνημάτισε το πλατωνικό και αριστοτελικό φιλοσοφικό συγγραφικό έργο. Έχει αναλύσει τις έννοιες γένος, είδος, δια-

φορά, ίδιον, συμβεβηκός και τις μεταξύ τους σχέσεις (Πορφύριου, *Εισαγωγή ή Αι πέντε φωναί*).

Η Συριακή Νεοπλατωνική Σχολή κυριαρχείται από τον μαθητή του Πορφύριου, Ιάμβλιχο. Είναι η περίοδος κατά την οποία ο Νεοπλατωνισμός μετασηματίζεται σε πολυθεϊσμό, αντιτιθέμενος στο Χριστιανισμό. Ο Ιάμβλιχος καταγόταν από τη Χαλκίδα της Κοίλης Συρίας. Δίδαξε και έγραψε στην ελληνική γλώσσα. Έδωσε τη δική του υποκειμενική χροιά στον πλωτινικό Μυστικισμό. Προβαίνει, στο σύστημά του, σε συγκερασμό της τυπικής λογικής και της καθαρά εμπειρικής πραγματείας της επιστημονικής γνώσης με την ακραία αφηρημένη εννοιολογία.

Έτσι πιστεύει στην υπερβολική αντιλογική θεουργία. Βιογράφος αναδείχθηκε γράφοντας τη βιογραφία του Πυθαγόρα (βλ. *Πυθαγορικός Βίος*). Η Αθηναϊκή Σχολή του Νεοπλατωνισμού αντιπροσωπεύεται από τον Πρόκλο και τους μαθητές του Ισίδωρο, Δαμάσκιο, Σιμπλίκιο. Και οι τρεις ασχολούνται με τη συστηματοποίηση των νεοπλατωνικών φιλοσοφικών ιδεών ακολουθώντας τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη. Το 529μ.Χ. ο Ιουστινιανός έκλεισε τη Νεοπλατωνική Σχολή.

Στην Ελλάδα, συστηματικός αναλυτής του Νεοπλατωνισμού είναι ο διεθνούς κύρους φιλόσοφος καθηγητής Γρ.Φ.Κωσταράς (βλ. Γρ.Κωσταράς, *Πλωτίνου Όψεις*, 1995, *Φιλοσοφική Προπαίδεια 2003/1991*, *Η έννοια της ζωής στον Πλωτίνο*, *Αμβούργο 1969-ανέκδοτο*). Επίσης, στην πατρίδα μας βαθυστόχαστος ερευνητής του Νεοπλατωνισμού είναι ο καθηγητής Θ.Πελεgrίνης (βλ. Πελεgrίνη, *Νεοπλατωνισμός*), παγκόσμιας αναγνώρισης φιλόσοφος μύστης του φιλοσοφείν. Οδηγός στην πνευματική περιήγησή μας στο Νεοπλατωνισμό είναι τα *Χαλδαϊκά Λόγια* (εκδ. Ιδεοθέατρο1998).

Από το Νεοπλατωνισμό προκύπτει ο Γνωστικισμός. Αποτελεί πολυπλόκαμο αποκρυφιστικό και φιλοσοφικό ρεύμα των ελληνιστικών ετών. Στα μέσα του 2ου μ.Χ. αιώνα εμφάνισε την πλήρη ακμή του. Έτσι ο Γνωστικισμός είναι το επίκεντρο της Απόκρυφης Εσωτερικής Φιλοσοφίας. Η προέλευσή του είναι σκοτεινή. Πάντως η προχριστιανική ιουδαϊκή και παγανιστική γνώση είναι η προγνώση, και δεν μπορούμε να τη χαρακτηρίσουμε Γνωστικισμό. Άλλωστε ο προγνωστικισμός δεν ταυτίζεται με τον πρωτογνωστικισμό. Γενικότερα ο Γνωστι-

κισμός δεν είναι ενιαίο ρεύμα. Προσομοιάζει όμως με τον πρώιμο Χριστιανισμό γιατί εμβαθύνει στο ένδον είναι του ανθρώπου. Οι πηγές του Γνωστικισμού είναι ασιατικές, κυρίως ινδικές και περσικές αλλά και χριστιανικές. Συγκεκριμένα στο Γνωστικισμό ανιχνεύουμε επιδράσεις από την αρχαία ελληνική φιλοσοφία και τον αιγυπτιακό μυστικισμό, από την ανατολική θρησκευτικότητα, την βαβυλωνιακή αστρολογία, του περσικού ζωροαστρισμού, του ιουδαϊσμού, του χριστιανισμού. Διακριβώνουμε τον ελληνορωμαϊκό συγκρητισμό. Αναμφίβολα ο Ιουδαϊσμός κατέχει εξέχουσα θέση στη θεμελίωση του Γνωστικισμού.

Σύμφωνα με τον Ηγήσιππο, ο Γνωστικισμός προέρχεται από τις ιουδαϊκές αιρέσεις (Ευσεβίου, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, IV 22, 4-7 Μijne). Εικάζουμε ότι η κυριότερη από αυτές τις αιρέσεις με εισοδισμό στο Χριστιανισμό, είναι οι Εσσαίοι. Τα γνωστικά χειρόγραφα του Nag Hammadi επιβεβαιώνουν τη συνεισφορά της Παλαιάς Διαθήκης και του μεταγενέστερου Ιουδαϊσμού, συνεισφορά έστω ακαθόριστη στην εκπόνηση των συγγραμμάτων του Γνωστικισμού. Έτσι Ιουδαϊσμός και Γνωστικισμός φανερώνονται συγκοινωνούντα δοχεία μιας απόκρυφης εσωτερικής πανφιλοσοφίας.

Οι σπουδαιότεροι γνωστικοί είναι οι: Σίμων ο Μάγος, Μένανδρος, Κήρινθος, Καρποκράτης, Ουαλεντίνος, Σατουρνείλος, Βασιλείδης, Μαρκίων, Βαρδεσάνος, Μονόιμος ο Άραβ, οι Οφίτες, το γνωστικό σύγγραμμα «*Πίστις-Σοφία*», οι Ελκεσαΐτες, οι Δοκητές. Ο Σίμων έδρασε, ολοκληρούμενου του 1ου μ.Χ. αιώνα, σε Σαμάρεια και Ρώμη. Εκφράζει τον πρωτογνωστικισμό. Ο Μένανδρος ήταν μαθητής του Σίμωνος του Μάγου, τον οποίο διαδέχθηκε. Ο Κήρινθος εμφανίστηκε την ίδια εποχή με τον Ευαγγελιστή Ιωάννη, τον Μένανδρο, τον Καρποκράτη, τον Ιγνάτιο. Είναι ο χαρακτηριστικός εκπρόσωπος του ιουδαιοχριστιανικού Γνωστικισμού. Δυναρχία, δοκητισμός, αντινομισμός είναι τα γνωστικιστικά πιστεύω του.

Ο Καρποκράτης εμφανίστηκε στην Αλεξάνδρεια επί αυτοκράτορα Ανδριανού. Τα πιστεύω του είναι τα ίδια με αυτά του Κηρίνου. Ο Βασιλείδης και ο Σατουρνείλος εμφανίστηκαν την ίδια εποχή με τον Καρποκράτη. Ήταν μαθητές του Μένανδρου. Ο Βασιλείδης έδρασε στην Αλεξάνδρεια. Ο Σατουρνείλος στην Αντιόχεια. Ο γνωστικισμός

του είναι ίδιος με του Μένανδρου εκτός από τον εγκρατητισμό. Ο Ουαλεντίνος είναι ο κατεξοχήν αρχηγέτης του Γνωστικισμού. Καταγόταν από το νομό Αρσινόης της Αιγύπτου. Ήταν μαθητής του Βασιλείδη. Εμφανίστηκε στην Κύπρο, τη Ρώμη, την Αλεξάνδρεια. Οι διάδοχοί του διαιρέθηκαν σε δύο σχολές. Η πρώτη ήταν η Ανατολική. Εκπρόσωποί της ήταν ο Καλάρβασος, ο Ηρακλέων, ο Μάρκος, ο Πτολεμαίος, ο Σεκούνδος.

Ο γνωστικισμός του Ουαλεντίνου επηρεάστηκε από την αιγυπτιακή μυστικιστική φιλοσοφία, τη χалδαϊκή απόκρυφη φιλοσοφία, το γνωστικισμό του Σίμωνος του Μάγου, τον ασιατικό μυστικισμό, τη φιλοσοφία του Πυθαγόρα, τη φιλοσοφία του Πλάτωνος. Ο Ουαλεντίνος διαμόρφωσε από τη σύνθεση των παραπάνω συστημάτων ένα Χριστιανικό Γνωστικισμό. Στην Αλεξάνδρεια εμποτίστηκε από την ελληνική φιλοσοφία. Διέθετε ευφράδεια και ευφυΐα.

Ο Μαρκίων γεννήθηκε το 85μ.Χ. στη Σινώπη του Πόντου. Από εκεί καταδιωκόμενος μετοίκησε στη Σμύρνη. Θεωρείται πρόδρομος των παυλικιανών. Από τη Σμύρνη πήγε στη Ρώμη. Εκεί διετέλεσε μαθητής του Κέδρωνος. Έδρασε κατά τα έτη του αυτοκράτορα Αντωνίνου Πίου και του πάπα Ανίκητου. Εμφανίστηκε την ίδια εποχή με τον άγιο Πολύκαρπο Σμύρνης και τον Ουαλεντίνο. Ο μαρκιωνισμός διαφοροποιείται από τον ουαλεντιανό γνωστικισμό στα παρακάτω σημεία:

1. Δεν αναγνώριζε διαμεσολαβητή μεταξύ του αγαθού Θεού και της ύλης.
2. Δεν έδωσε μεγάλη βαρύτητα στην κοσμογονία.
3. Θεμελίωσε «εκκλησία» ενώ συνήθως οι Γνωστικοί ίδρυναν μυστικές κοινότητες. Ίσως συνέχισαν τη μυστικιστική παράδοση των Εσσαίων.
4. Δεν ασχολήθηκε με άλλα εσωτερικά φιλοσοφικά συστήματα.
5. Με τα άλλα συστήματα του Γνωστικισμού είχε ως κοινά σημεία τον ασκητισμό, τη διαρχία, το δοκητισμό, τον αντιουδαϊσμό.

Οι Οφίτες αποτελούσαν συγκερασμό γνωστικιστικών ομάδων. Συγκεκριμένα: Ιουστίνου, Οφιτών, Βαρβηλογνωστικών, Ναασσηνών, Καϊνιστών, Σηθιανών, Περατικών. Ονομάστηκαν έτσι γιατί δόξαζαν

τον Όφι. Ο Γνωστικισμός συνδέεται με τον Όφι λόγω της συγγένειάς του με τη Μυστική Θεολογία και τα αρχαία μυστήρια. Οι Οφίτες εμφανίστηκαν ολοκληρούμενου του 2ου και στις αρχές του 3ου μ.Χ. αιώνα, ιδιαίτερα στη Συρία και από εκεί ο γνωστικισμός του διαδόθηκε και αλλού.

Από τα μέσα του 2ου μ.Χ. αιώνα στη Ρώμη, οι Σηθιανοί, οι Περαιτικοί και οι Ναασσηνοί είχαν θεμελιώσει την πιο δραστήρια οργάνωση Οφιτών. Οι Ναασσηνοί σχημάτισαν τη σπουδαιότερη σχέση Οφιτών. Ονομάστηκαν Ναασσηνοί από την εβραϊκή λέξη νάας (όφης). Διατείνονταν ότι τους είχε δοθεί η πραγματική γνώση (βλ. Ιππολύτου, *Κατά αιρέσεων* Ε' 6, Β.Ε.Π.Ε.Σ. 5,245).

Οφίτες ήταν και οι Περαιτικοί. Ηγέτες τους ήταν ο Κέλβης, ο Καρύστιος και ο Ευφράτης ο Περαιτικός. Οι Περαιτικοί πίστευαν ότι «κόσμος εις τριχή διηρημένος» (βλ. Ιππολύτου, *Κατά Αιρέσεων*). Ήταν καθοριστικά επηρεασμένοι από τη χαλδαϊκή αστρολογία (βλ. *Τα Χαλδαϊκά*). Οι Σηθιανοί πίστευαν περίπου τα ίδια με τους Περαιτικούς. Οι Καϊνίτες είχαν άμεση σχέση με τους Σηθιανούς και τους Οφίτες. Ο Ιουστίνος πίστευε στο τρίπτυχο αγαθός-Πατήρ-Εδέμ.

(*) Ο Ιεροκλής άρχισε να γράφει δύο αιώνες μετά την ίδρυση της Αλεξανδρινής Νεοπλατωνικής Σχολής. Βλ. Ιεροκλέους, *Σχόλια εις Χρυσά Έπη Πυθαγορείων* (μετ. Π.Γράβιγγερ).

Εαρινή Ισημερία

Δημήτριος Αντωνιάδης

Θυμήθηκα τις γιορτές των λουλουδιών κάποια περίεργη στιγμή,
που γκριζα, στα μάτια μου, φίλτρα φωτός σέβναν
εν μέσω βημάτων, εαρινής ευωχίας,
τον χορό στο παράλογο Θέατρο του χρόνου...
- έκσταση που φορές μετροημένες,
η ζωή σαν ευχέλαιο, το μέτωπό σου, χρίζει...-

Θυμήθηκα κάθε δένδρο,
που κάτω απ' τα κλαδιά του ένωσα,
να καθαίρεται το μικρό μου «εγώ»
και ν' αποσιάζεται η ψυχή μου καθώς,
ζητώντας να ενωθεί με το φως,
πέραγα μέσα από τον ζωντανό
ηθμό της χλωρής φυλλωσιάς τους...

Θυμήθηκα κάθε λουλούδι,
που κοντά του έλαβα μηνύματα μυστικά,
απ' τ' άρωμά του, άωμη εμπειρία μύησης,
σε μυστήρια που δεν τολμώ
το όνομά τους ούτε να προσφέρω,
χωρίς το ξίφος του οδηγού μου,
τις φλέβες μου να νύξει...

Θυμήθηκα το τραγούδι κάθε πουλιού
που με τις τριλιές τον οδήγησε
τις κυματομορφές της καρδιάς μου
σε μία ανησυχητικά ήρεμη ευθεία γραμμή,
συνειδητού Θανάτου ή ασυνείδητης μετουσίωσης,
- υποσυνείδητης ένωσης με τον Θεό Πάνα-
ένωσης με το κάθε τι και τα πάντα...

Θυμήθηκα κάθε σκαραβαίο,
που κυλώντας τον κοπρόβολό του,
μου έδειχνε τον τρόπο που γεννιέται η Ζωή
μέσα από το μνήμα, ή πιο απλά,
πώς η σοφία που σταλάζει μέσα μας
σιτίζεται από τη μεταλαβιά του Θανάτου...

Θυμήθηκα κάθε ζυγόπτερο, που πετώντας
ζεγγάρωνε το ταιρί του στον αέρα,
ανάμεσα' στα γόνιμα νερά και τα ουράνια,
διδάσκοντας με ότι ο Έρωτας
είναι η τελευταία γενναία πράξη του άντρα,
πριν αυτός πατήσει την Ηρόκλεια ατραπό
της Θέωσής του...

Ο κόσμος είστε εσείς...

*Κρισναμούρτι
(Αποσπάσματα ομιλίας στο Ν. Δελχί, Οκτώβριος 1981)*

Εδώ δεν κάνουμε προπαγάνδα για κάποια πίστη, για κάποιο ιδανικό, για κάποια οργάνωση. Εδώ εξετάζουμε τι συμβαίνει στον κόσμο γύρω μας. Το εξετάζουμε όχι από ινδική άποψη, ή αμερικανική ή ευρωπαϊκή άποψη, ούτε από κάποιο ιδιαίτερο εθνικό ενδιαφέρον. Θα παρατηρήσουμε μαζί τι ακριβώς συμβαίνει στον κόσμο. Σκεφτόμαστε μαζί αλλά όχι σαν να έχουμε ένα νου. Υπάρχει διαφορά ανάμεσα στο να έχουμε ένα νου και στο να σκεφτόμαστε μαζί. Το να έχουμε ένα νου θα σήμαινε ότι έχουμε καταλήξει σε ένα συμπέρασμα, έχουμε βρει κάποιες πίστεις, κάποιες αντιλήψεις. Αλλά το να σκεφτόμαστε μαζί είναι ολότελα διαφορετικό. Σημαίνει ότι εσείς και ο ομιλητής έχουμε την ευθύνη να παρατηρούμε αντικειμενικά και όχι προσωπικά όσα συμβαίνουν.

Ο κόσμος ολόκληρος εξοπλίζεται, ξοδεύει απίστευτα μεγάλα ποσά χρημάτων για να καταστρέψει ανθρώπινα πλάσματα, είτε ζουν στην Αμερική είτε στην Ευρώπη, τη Ρωσία ή την Ινδία. Ακολουθεί μια καταστρεπτική πορεία που ολοφάνερα δεν μπορούν να σταματήσουν οι πολιτικοί. Δεν μπορούμε πια να βασιζόμαστε σε αυτούς, ούτε στους επιστήμονες γιατί βοηθούν να αναπτυχθεί η πολεμική τεχνολογία, καθώς συναγωνίζονται μεταξύ τους. Ούτε μπορούμε να βασιζόμαστε στις αποκαλούμενες θρησκείες. Αυτές έχουν καταντήσει να είναι μόνο λόγια, να επαναλαμβάνονται, να

μην έχουν καμία σημασία. Έχουν γίνει προλήψεις καθώς ακολουθούν μόνο την παράδοση, είτε αυτή είναι πέντε χιλιάδων ετών είτε δύο χιλιάδων. Δεν μπορούμε να βασιζόμαστε στους πολιτικούς που σε ολόκληρο τον κόσμο επιδιώκουν να διατηρούν τη θέση τους, το κατεστημένο τους. Ούτε μπορούμε να βασιζόμαστε στους επιστήμονες που κάθε χρόνο, ίσως κάθε βδομάδα, εφευρίσκουν νέους τρόπους καταστροφής. Ούτε μπορούμε να ελπίζουμε σε οποιαδήποτε θρησκεία να λύσει αυτό το ανθρωπινό χάος. Τι μπορεί τότε να κάνει ο άνθρωπος;

Υπάρχει κρίση διανοητική ή οικονομική ή εθνική, με όλη τη φτώχεια και τη σύγχυση, την αναρχία, την παρανομία, την τρομοκρατία, την απειλή πάντα κάποιας βόμβας στο δρόμο. Παρατηρώντας όλα αυτά, ποια είναι η ευθύνη μας; Ενδιαφέρεστε για όσα συμβαίνουν στον κόσμο; Ή μήπως ενδιαφέρεστε μόνο για την προσωπική σας σωτηρία; Αν δεν ενδιαφέρεστε καθόλου για τον κόσμο αλλά μόνο για την προσωπική σας σωτηρία, ακολουθώντας διάφορες πίστεις και προλήψεις, διάφορους καθοδηγητές και πνευματικούς οδηγούς, τότε φοβάμαι ότι είναι αδύνατο να επικοινωνήσουμε μεταξύ μας.

Πρέπει να είμαστε ξεκάθαροι στο σημείο αυτό. Δεν ενδιαφερόμαστε καθόλου για την ατομική, προσωπική σωτηρία αλλά ενδιαφερόμαστε σοβαρά, πολύ σοβαρά για το πώς έχει καταντήσει ο ανθρωπίνος νους, για όσα αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα. Ενδιαφερόμαστε σαν ανθρώπινα όντα, σαν άνθρωποι που δεν έχουν την ετικέτα κάποιας ιδιαίτερης εθνικότητας. Ενδιαφερόμαστε να παρατηρήσουμε τον κόσμο και να εξετάσουμε τι μπορεί να κάνει ένας άνθρωπος σε αυτό τον κόσμο. Ποιος είναι ο ρόλος του.

Οι άνθρωποι ζούμε με την σκέψη. Ποια είναι η λειτουργία, η διαδικασία και το περιεχόμενο της σκέψης; Όλοι οι ναοί είναι αποτέλεσμα της σκέψης και όλα όσα υπάρχουν μέσα σε αυτούς, οι εικόνες, τα είδωλα, οι τελετουργίες είναι αποτέλεσμα της σκέψης. Τα ιερά βιβλία, οι Ουπανισάντ, η Μπαγκαβάτ Γκιτά κλπ, όλα είναι προϊόν της σκέψης. Η έκφραση της σκέψης σε τυπωμένες λέξεις για να μεταδώσουν όσα ένιωσε ή όσα σκέφτηκε κάποιος άλ-

λος. Αλλά οι λέξεις δεν είναι ιερές. Κανένα βιβλίο στον κόσμο δεν είναι ιερό αφού είναι προϊόν της σκέψης του ανθρώπου.

Λατρεύουμε τη διάνοια. Όσοι είναι διανοούμενοι θεωρούνται σαν ξεχωριστοί από εσένα και εμένα που δεν είμαστε διανοούμενοι. Σεβόμαστε τις αντιλήψεις τους, τη διάνοιά τους. Οι άνθρωποι νομίζουν ότι η διάνοια θα λύσει τα προβλήματά μας αλλά αυτό δεν είναι κατορθωτό. Είναι σαν να αναπτύσσεις το ένα χέρι σου πολύ, πάρα πολύ δυσανάλογα με το υπόλοιπο σώμα. Ούτε η διάνοια, ούτε οι συγκινήσεις, ούτε ο ρομαντικός συναισθηματισμός μπορούν να μας βοηθήσουν. Οφείλουμε να αντικρίσουμε τα πράγματα όπως είναι. Να τα παρατηρήσουμε από πολύ κοντά και να αντιληφθούμε πόσο επείγον είναι να κάνουμε κάτι άμεσα. Όχι να αφήσουμε το ζήτημα αυτό στον επιστήμονα, στον πολιτικό και στον διανοούμενο.

Πριν από όλα, ας κοιτάξουμε πώς έχει γίνει η ανθρώπινη συνείδηση, γιατί η συνείδησή μας είναι αυτό που είμαστε. Αυτό που σκέφτεσαι, αυτό που νιώθεις, οι φόβοι, οι χαρές, η αγωνία, η ανασφάλεια, η δυστυχία, η κατάθλιψη, η αγάπη, ο πόνος, η θλίψη και ο υπέρτατος τρόμος του θανάτου είναι το περιεχόμενο της συνείδησής σου. Αυτά είναι που αποτελούν εκείνο που είσαι. Αυτά είσαι εσύ, το ανθρώπινο ον. Αν δεν κατανοήσουμε αυτό το περιεχόμενο και αν δεν πάμε πέρα από αυτό –αν αυτό είναι δυνατόν– δεν θα μπορέσουμε να δράσουμε σοβαρά, θεμελιακά, ριζικά για να πραγματοποιήσουμε μια μεταμόρφωση, μια μεταλλαγή σε αυτή τη συνείδηση.

Για να ανακαλύψουμε ποια είναι η σωστή δράση, οφείλουμε να κατανοήσουμε το περιεχόμενο της συνείδησής μας. Αν η συνείδηση ενός ανθρώπου είναι γεμάτη σύγχυση, αβεβαιότητα, πίεση, αν σπρώχνεται από τη μια γωνιά στην άλλη, από την μια κατάσταση στην άλλη, τότε γίνεται κανείς όλο και πιο μπερδεμένος, πιο αβέβαιος και ανασφαλής. Από αυτή τη σύγχυση δεν μπορεί κανείς να δράσει και τότε εξαρτάται από κάποιον άλλο. Πράγμα που κάνει ο άνθρωπος χιλιάδες χρόνια τώρα.

Έχει πρωταρχική σημασία να φέρουμε τάξη στον εαυτό μας. Μέσα από την εσωτερική τάξη θα υπάρξει και εξωτερική τάξη.

Εμείς επιδιώκουμε πάντα τη εξωτερική τάξη. Θέλουμε να εγκατασταθεί η τάξη στον κόσμο με ισχυρές κυβερνήσεις. Θέλουμε να μας πιάσουν για να φερθούμε σωστά. Αφαιρέστε αυτή την πίεση και γινόμαστε όλοι σαν αυτό που είμαστε περίπου τώρα στην Ινδία. Γίνεται όλο και πιο επείγον για όσους είναι σοβαροί, που αντικρίζουν αυτήν τη μεγάλη κρίση, να ανακαλύψουν μόνοι τους τι είναι η συνείδησή μας και να την απελευθερώσουν από το περιεχόμενό της. Έτσι ώστε να γίνουν πραγματικά θρησκοί άνθρωποι. Τώρα δεν είμαστε θρησκοί, γινόμαστε ολοένα πιο υλιστικοί. Δεν πρόκειται να σας πω τι είστε αλλά μαζί θα εξετάσουμε τι είμαστε και θα ανακαλύψουμε αν είναι δυνατόν να μεταμορφώσουμε αυτό που είμαστε. Γι' αυτό, όλοι μαζί πρώτα θα παρακολουθήσουμε το περιεχόμενο της συνείδησής μας.

Είστε κάτω από πίεση στη διάρκεια όλης της ημέρας, στη διάρκεια όλης της εβδομάδας. Πίεση στο σπίτι, πίεση στη δουλειά, οικονομική και θρησκευτική πίεση, πίεση από την κυβέρνηση και από τους πνευματικούς καθοδηγητές που επιβάλλουν τις πίστεις τους σε εσάς. Αλλά εδώ δεν είμαστε κάτω από πίεση. Παρακαλώ να το αντιληφθείτε αυτό. Είμαστε σαν φίλοι που κουβεντιάζουν μαζί τις στενοχώριες μας, τις πληγές μας, τις αγωνίες μας, την αβεβαιότητά μας, την ανασφάλεια. Το πώς να βρούμε ασφάλεια, πώς να ελευθερωθούμε από το φόβο και το αν μπορούν ποτέ να τελειώσουν οι δυστυχίες μας.

Ενδιαφερόμαστε ακριβώς για αυτό. Γιατί αν δεν το κατανοήσουμε, αν δεν το αντικρίσουμε πολύ καθαρά, θα προκαλέσουμε πιο πολλή σύγχυση στον κόσμο, πιο πολλή καταστροφή. Ίσως κάποια μέρα να γίνουμε όλοι μας σκόνη από μια ατομική βόμβα. Γι' αυτό είμαστε υποχρεωμένοι να δράσουμε άμεσα, σοβαρά, με όλη μας την καρδιά και το νου. Αυτό είναι πραγματικά πολύ σημαντικό γιατί βρισκόμαστε μπροστά σε μια μεγάλη κρίση.

Δεν είμαστε εμείς που έχουμε πλάσει τη Φύση, τα νερά, τα ποτάμια, τον όμορφο ουρανό, τα τρεχούμενα ρυάκια, την τίγρη, το υπέροχο δένδρο. Δεν είμαστε εμείς που τα δημιουργήσαμε όλα αυτά. Το πώς δημιουργήθηκαν δεν το εξετάζουμε αυτή τη στιγμή.

Αλλά εμείς καταστρέφουμε τα δάση, καταστρέφουμε τα άγρια ζώα. Σκοτώνουμε εκατομμύρια από αυτά κάθε χρόνο και ορισμένα είδη έχουν σχεδόν εξαφανιστεί. Δεν πλάσαμε τη Φύση αλλά η σκέψη έχει πλάσει όλα τα υπόλοιπα. Έχει φτιάξει θησαυρούς, καθεδρικούς ναούς, αρχαίους ναούς, τζαμιά και εικόνες μέσα σε αυτά. Αφού η σκέψη έπλασε τις εικόνες μέσα στους ναούς, στις μητροπόλεις και τις εκκλησίες, τις επιγραφές μέσα στα τζαμιά, αυτή η σκέψη λατρεύει μετά όσα η ίδια έχει φτιάξει. Μήπως λοιπόν το περιεχόμενο της συνειδήσής μας είναι φτιαγμένο από τη σκέψη που έχει γίνει παντοδύναμη στη ζωή μας; Γιατί τάχα η διάνοια, η ικανότητα να επινοούμε, να γράφουμε, να σκεφτόμαστε έχει γίνει τόσο σημαντική; Γιατί δεν έγιναν πιο σημαντικές από τη σκέψη, η στοργή, η φροντίδα, η συμπάθεια, η αγάπη;

Ας εξετάσουμε μαζί τι είναι η σκέψη. Το οικοδόμημα της ψυχής βασίζεται στη σκέψη. Οφείλουμε να εξετάσουμε τι είναι το να σκέφτεσαι, τι είναι η σκέψη. Εγώ μπορώ να το διατυπώσω με λέξεις, αλλά εσείς δείτε το μόνοι σας. Αν δεν κατανοήσουμε πολύ προσεκτικά τι είναι η σκέψη, δεν θα μπορέσουμε να καταλάβουμε ή να παρατηρήσουμε ή να έχουμε μια άμεση, βαθιά αντίληψη όλου του περιεχομένου της σκέψης μας, δηλαδή αυτού που είμαστε.

Αν εγώ δεν κατανοήσω τον εαυτό μου, δηλαδή τη συνειδήσή μου, γιατί σκέπτομαι με κάποιο τρόπο, γιατί συμπεριφέρομαι με αυτό τον τρόπο, τους φόβους μου, τις πληγές μου, τις αγωνίες μου, τις διάφορες στάσεις και πεποιθήσεις μου, τότε ό,τι και να κάνω θα προκαλεί περισσότερη σύγχυση. Τι είναι για εσάς το να σκέφτεστε, τι είναι η σκέψη; Όταν κάποιος σας προκαλεί με αυτό το ερώτημα, ποια είναι η αντίδρασή σας; Τι είναι η σκέψη και γιατί σκέφτεστε;

Οι πιο πολλοί έχουμε καταντήσει άνθρωποι από δεύτερο χέρι. Διαβάζουμε πάρα πολλά, πηγαίνουμε στο πανεπιστήμιο, συσσωρεύουμε πάρα πολλές γνώσεις, πληροφορίες παρμένες από όσα έχουν σκεφτεί άλλοι άνθρωποι, από όσα έχουν πει κάποιοι άλλοι. Επαναλαμβάνουμε αυτές τις γνώσεις που αποκτήσαμε και τις συγχρίνουμε με όσα λέγονται τώρα. Δεν υπάρχει τίποτε το πηγαίο

μέσα μας. Μόνο επαναλαμβάνουμε. Μόνο επανάληψη, επανάληψη. Όταν κάποιος ρωτάει, τι είναι η σκέψη, τι είναι το να σκέφτεστε, είμαστε ανίκανοι να απαντήσουμε. Ζούμε και συμπεριφερόμαστε σύμφωνα με τη σκέψη μας. Έχουμε αυτές τις κυβερνήσεις εξαιτίας της σκέψης μας, κάνουμε πολέμους εξαιτίας της σκέψης μας. Όλα τα κανόνια, τα αεροπλάνα, οι βόμβες, τα καταφύγια, όλα προέρχονται από τη σκέψη μας.

Η σκέψη έχει κατορθώσει τα θαύματα της χειρουργικής, έχει φτιάξει τους μεγάλους τεχνικούς και ειδικούς, αλλά εμείς δεν έχουμε ερευνήσει ποτέ τι είναι το να σκέφτεται κανείς. Η σκέψη είναι μια λειτουργία που γεννιέται από την πείρα και τη γνώση. Ακούστε το αυτό ήρεμα, κοιτάξτε αν είναι ή όχι αληθινό, πραγματικό. Τότε ανακαλύπτετε μόνοι σας. Η σκέψη αρχίζει από την εμπειρία που γίνεται γνώση, που αποθηκεύεται στα κύτταρα του εγκεφάλου σαν μνήμη. Μετά, μέσα από αυτήν τη μνήμη υπάρχει σκέψη και δράση.

Αυτή η αλληλουχία είναι το πραγματικό γεγονός: Πείρα, γνώση, μνήμη, σκέψη, δράση. Κατόπιν μέσα από τη δράση μαθαίνετε πιο πολλά, ώστε υπάρχει ένας κύκλος και αυτός είναι η αλυσίδα μας. Αυτός είναι ο τρόπος που ζούμε και ποτέ δεν προχωρήσαμε πέρα από αυτό το πεδίο. Μπορεί να το ονομάζετε δράση και αντίδραση, αλλά ποτέ δεν προχωρούμε πέρα από αυτό το πεδίο, το πεδίο του γνωστού. Αυτό είναι γεγονός. Το περιεχόμενο της συνείδησής μας είναι όλα τα πράγματα που παράγει η σκέψη. Μπορώ να σκεφτώ τόσα πολλά άσχημα πράγματα, μπορώ να σκεφτώ ότι ο Θεός είναι μέσα μου, αλλά και αυτό πάλι είναι προϊόν της σκέψης. Οφείλουμε να πάρουμε το περιεχόμενο της συνείδησής μας και να το κοιτάξουμε.

Οι πιο πολλοί από εμάς είναι πληγωμένοι από τα παιδικά τους χρόνια. Τραυματισμένοι όχι μόνο από το σπίτι αλλά και από το σχολείο, στο γυμνάσιο, στο πανεπιστήμιο και αργότερα στη ζωή. Όταν είσαι πληγωμένος, κτίζεις έναν τοίχο γύρω σου και η συνέπεια είναι να γίνεσαι ολοένα πιο απομονωμένος, διαταραγμένος, τρομαγμένος, να επιδιώκεις τρόπους να μην ξαναπληγωθείς. Οι πράξεις που ξεκινούν από αυτό το πλήγμα, είναι ολοφάνερα

νευρωτικές. Αυτό είναι ένα από τα περιεχόμενα της συνείδησής μας. Και τώρα, τι είναι αυτό που είναι πληγωμένο; Όταν λέτε «είμαι πληγωμένος», όχι σωματικά αλλά εσωτερικά, ψυχολογικά, τι είναι αυτή η πληγή; Δεν είναι η εικόνα που έχετε για τον εαυτό σας, η ιδέα που έχετε για τον εαυτό σας; Όλοι μας έχουμε εικόνες για τον εαυτό μας. Είσαι πολύ σπουδαίος άνθρωπος, ή πολύ ταπεινός άνθρωπος. Είσαι ένας μεγάλος πολιτικός με όλη την περηφάνια, τη ματαιοδοξία, τη δύναμη και τη θέση που φτιάχνουν την εικόνα που έχεις για τον εαυτό σου. Αν έχεις ένα ντοκτορά ή αν είσαι μια νοικοκυρά, έχεις μια ανάλογη εικόνα για τον εαυτό σου.

Ο καθένας έχει μια εικόνα για τον εαυτό του. Αυτό είναι ένα αναμφισβήτητο γεγονός. Είναι δυνατόν να μην έχουμε εντελώς καμία εικόνα για τον εαυτό μας; Όταν έχεις μια εικόνα, δημιουργείς διαίρεση ανάμεσα σε εσένα και τον άλλο κόσμο. Είναι πολύ σημαντικό να κατανοήσουμε πολύ βαθιά τι είναι οι σχέσεις. Αν οι σχέσεις σας βασίζονται στην πληγή σας, τότε χρησιμοποιείτε τον άλλον για να ξεφεύγετε από αυτή την πληγή. Μήπως οι σχέσεις σας βασίζονται σε αμοιβαίες εικόνες; Τότε οι σχέσεις είναι ανάμεσα σε αυτές τις εικόνες που έχει φτιάξει η σκέψη. Είναι δυνατόν να μην υπάρχει καθόλου σύγκρουση στις σχέσεις;

Ζούμε στη σύγκρουση από το πρωί ως το βράδυ. Γιατί; Είναι αυτό μέρος της φύσης μας ή μέρος της παράδοσής μας, της θρησκείας μας; Είναι πολύ σημαντικό να εξετάσουμε τις σχέσεις μας, όχι μόνο τις προσωπικές αλλά και με τον υπόλοιπο κόσμο. Ο εξωτερικός κόσμος είναι αλληλένδετος. Εσείς δεν είστε ξεχωριστοί από τον υπόλοιπο κόσμο. Εσείς είστε και ο υπόλοιπος κόσμος. Οι άνθρωποι υποφέρουν, περνούν μεγάλες αγωνίες, φόβους, απειλούνται από πολέμους, ακριβώς όπως και εσείς απειλείστε. Συγκεντρώνουν τεράστιους εξοπλισμούς για να αλληλοκαταστραφούν.

Ο υπόλοιπος κόσμος είναι όπως και εσείς, με κάποιες διαφορές. Διαφορετική εκπαίδευση, διαφορετικούς επιφανειακούς τρόπους, ίσως μεγαλύτερη οικονομική άνεση ή όχι, αλλά με τις ίδιες αντιδράσεις, τους ίδιους πόνους, τις ίδιες αγωνίες, τους ίδιους φόβους. Παρακαλώ βάλτε το νου σας, την καρδιά σας να ανακαλύψετε

τε ποια είναι η σχέση σας με τον κόσμο, με το γείτονά σας, με τη γυναίκα σας ή με τον άνδρα σας. Αν η σχέση σας βασίζεται σε εικόνες και αναμνήσεις, τότε αναγκαστικά θα υπάρχει σύγκρουση με τη γυναίκα σας ή τον άνδρα σας, με το γείτονα, με τον μουσουλμάνο, με τον Πακιστανό, με τον Ρώσο κλπ. Το περιεχόμενο της συνείδησής σας είναι η πληγή που δεν έχετε ξεπεράσει, που δεν έχει ξεκαθαριστεί, που έχει αφήσει σημάδια. Και από αυτές τις ουλές έχετε διάφορες μορφές φόβων που τελικά οδηγούν στην απομόνωση.

Ο καθένας μας είναι απομονωμένος μέσα από τις θρησκευτικές παραδόσεις, μέσα από την εκπαίδευση, μέσα από την ιδέα ότι πρέπει πάντα να πετυχαίνει κανείς, να πετυχαίνει, να πετυχαίνει, να γίνει κάτι. Και επίσης, πέρα από τις αναμεταξύ μας σχέσεις, τις στενές ή άλλες, είμαστε αλληλένδετοι είτε ζούμε εδώ είτε οπουδήποτε αλλού στον κόσμο.

Ο κόσμος είστε εσείς και εσείς είστε ο κόσμος. Μπορεί να έχετε διαφορετικά ονόματα, διαφορετικό παρουσιαστικό, άλλο είδος εκπαίδευσης, διαφορετική θέση. Αλλά εσωτερικά, μέσα μας, όλοι μας υποφέρουμε, όλοι περνάμε μεγάλες αγωνίες, χύνουμε δάκρυα, φοβόμαστε το θάνατο, έχουμε μεγάλο αίσθημα ανασφάλειας και δεν νιώθουμε καθόλου αγάπη ή συμπόνια.

Τα δεινά της ανθρωπότητας τότε μόνο θα πάψουν, όταν στους ανθρώπους καλλιεργηθεί η πνευματική τους φύση και καταστούν περισσότερο λογικά όντα και λιγότερο θηρία.

Αντ. Ανδριανόπουλος «Ο Άνθρωπος και η Ζωή»

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΧΡΟΝΗ ΣΟΦΙΑ

Περί Δημοκρατίας

Η δημοκρατία μας αυτοκαταστρέφεται διότι καταχράστηκε το δικαίωμα της ελευθερίας και της ισότητας. Διότι έμαθε τους πολίτες να θεωρούν την αυθάδεια ως δικαίωμα, την παρανομία ως ελευθερία, την αναίδεια του λόγου ως ισότητα και την αναρχία ως ευδαιμονία.

Ισοκράτης

Μεγαλύτερη αξία έχει η δημοκρατία στην οποία οι πολίτες φοβούνται πότερο την ηθική μομφή και λιγότερο το νόμο.

Κλεόβουλος

Ασφαλής και άριστη είναι η δημοκρατία, στην οποία κάθε αδικία τιμωρείται εξίσου από τους παθόντες και τους μη παθόντες από αυτήν.

Σόλων

Άριστη δημοκρατία είναι εκείνη που έχει πολίτες ούτε τόσο πολύ πλούσιους ούτε και τόσο πολύ φτωχούς.

Θαλής

Στη δημοκρατία κάθε πολίτης είναι ελεύθερος να κάνει ό,τι δεν ζημιώνει τους υπόλοιπους πολίτες.

Z.Z.Ρουσσώ

Το να υποστηρίζεται πως η δημοκρατία ανθίζει ή προκόβει με τον πόλεμο, είναι σαν να υποστηρίζεται πως ένα ψάρι είναι ευχαριστημένο έξω από το νερό. Μόνο στο χώρο της ειρήνης και στον ελεύθερο αέρα του είναι δυνατόν να εκφραστούν όλες οι ιδεολογίες, άσχετα από την προέλευσή τους.

Ντρέιζερ

Στην ουσία της η δημοκρατία είναι αυτή η ίδια η ζωή. Μας κατευθύνει, μας μορφώνει και, όταν είναι αναγκαίο, μας πολεμάει. Κλείνει μέσα της την εκούσια κατανόηση και τη φωτισμένη πειθαρχία. Οι τρόποι δε της εργασίας της είναι γεμάτοι από πρωτοβουλίες, ρεαλισμό και πλήρη ανεξαρτησία.

Γουάτιγκχαμ

(Πηγή: Ν.Α. Ζαγκλαβήρα, *Εγκυκλοπαίδεια της Αρχαίας και Νεώτερης Σοφίας*)

Ένα κράτος κινδυνεύει περισσότερο από τους πολίτες του, παρά από τους εχθρούς του

Σπινόζα

(Πηγή: Κ. Μελισσαρόπουλου «Μήτις, το βιβλίο της Σοφίας»)

ΤΟ ΝΤΑΡΜΑ ΤΩΝ ΜΠΟΝΤΙΣΑΤΒΑ

Tai Hsu

(Διδάσκαλος του Ντάρμα)

(Μετάφραση: Δρ Αλέξανδρος Μπουσουλέγκας)

Μέρος 2ο

«Εδώ βρίσκεται η διαφορά ανάμεσα στον εξωτερικό βουδισμό και τις άλλες θρησκείες. Ενώ σε αυτές ο δογματισμός και η τελετουργία κρατούν την πιο σημαντική θέση, στον Βουδισμό η ηθική βρίσκεται στην πρώτη θέση. Αυτή εξηγεί την ομοιότητα της Θεοσοφίας με τον Βουδισμό, που κάποτε φτάνει και σε ταυτότητα.»

(Το Κλειδί της Θεοσοφίας, Ε. Π. Μπλαβάτσκι)

Τα Τρία Καταφύγια

Η εξάσκηση στο Ντάρμα(*) των Μποντισάτβα αρχίζει με την αποδοχή των Τριών Καταφυγίων, δηλ. του Βούδα, του Ντάρμα, και της Σάνγκχα(**). Τα Τρία Καταφύγια είναι αλλιώς γνωστά ως τα Τρία Πολύτιμα Πετράδια, ή το Τριπλό Πετράδι. Παίρνοντας καταφύγιο, παίρνουμε συγχρόνως καταφύγιο στο Τριπλό Πετράδι μέσα μας. Αυτό σημαίνει ότι ο νους μας, που είναι φωτισμένος στην ουσία του, παίρνει τη θέση του Βούδα μέσα μας. Η ομιλία μας, που την χρησιμοποιούμε για να διδάξουμε και να βοηθήσου-

με άλλους ανθρώπους, είναι το Ντάρμα. Τα δε σώματα μας και η συμπεριφορά μας είναι τα σύμβολα της Σάνγκυα.

Ακόμη, παίρνοντας καταφύγιο, συνδεόμαστε με την παράδοση της εξάσκησης του Ντάρμα των Μποντισάτβα, χωρίς όμως να ενδιαφερόμαστε για το ποιός Δάσκαλος ήταν ο πιο σοφός και ποιός είχε αναπτύξει την ύψιστη σοφία και αρετή. Πρέπει πρωτίστως να ενδιαφερόμαστε για την καλλιέργεια των δικών μας καλών ριζών, να αναπτύξουμε αρμονία με όλους και να βοηθούμε όλους τους ανθρώπους να πετύχουν νου συγκεντρωμένο και εστιασμένο επάνω στο Ντάρμα. Η καρδιά και ο νους μας πρέπει να κλίνει φυσικά προς το Ντάρμα, και θα πρέπει να αισθάνεται ωσάν ο νους, το πνεύμα και το σώμα του είναι μέσα στην αγκαλιά του Ντάρμα.

Εκείνος που παίρνει τα Τρία Καταφύγια θα πρέπει να κατανοήσει ότι ο Βούδας είναι έμπλεος αρετής και άξιος κάθε σεβασμού, και ότι ο Βουδικός Νους αντιπροσωπεύει ένα ασύγκριτο πεδίο ευδαιμονίας και ευλογίας σ' αυτόν τον κόσμο. Θα πρέπει ακόμη να κατανοήσει ότι το Ντάρμα είναι μια πλήρης Διδασκαλία, γεμάτη με αρχές που περιγράφουν με σαφήνεια την ατραπό προς την Υπέρατη Αφύπνιση. Όπως η φύση μιας σταγόνας νερού και του ωκεανού είναι ίδια, έτσι είναι και η φύση ενός μικρού και ενός μεγάλου διαστήματος.

Παρόμοια, δεν πρέπει να υπάρχει διαφοροποίηση και διάκριση μεταξύ του λάτρη και του λατρευόμενου. Αυτό συνεπάγεται ότι δεν υπάρχει δυαδικότητα μεταξύ της ίδιας φύσης ενός ατόμου και της Βουδικής του φύσης. Δηλαδή δεν υπάρχει η ιδέα ενός εγώ, μιας προσωπικότητας, μιας ύπαρξης, κλπ. Η μόνη πραγματικότητα είναι η πλήρης ταύτιση της ίδιας φύσης ενός ατόμου με τους Βούδες και τους Μποντισάτβα, και με την απεριόριστη ευσπλαχνία τους που απλώνεται σε όλα τα αισθανόμενα όντα.

Οι Πέντε Κανόνες Συμπεριφοράς

Οι Πέντε Κανόνες Συμπεριφοράς μαζί με τα Τρία Καταφύγια, είναι το πρώτο βήμα στην εξάσκηση της Διδασκαλίας του Βούδα

και για τους λαϊκούς και για τα μέλη της Σάνγκυα. Οι Πέντε Κανόνες Συμπεριφοράς είναι θεμελιώδης πειθαρχία στην Βουδική εκπαίδευση και αναγκαία ηθική εξάσκηση για τους ανθρώπους. Η δραστηριότητα του νου και του σώματός μας, όπως και η ομιλία μας, είναι η βάση της παραγωγής ωφέλιμου ή βλαβερού κάρμα.

Σύμφωνα με τη Διδασκαλία του Βούδα, οι Πέντε Κανόνες Συμπεριφοράς είναι μοναδικής σπουδαιότητας και μας καθιστούν ικανούς να καταστρέψουμε τις κακές τάσεις μας, να αυξήσουμε τη δύναμη των καλών μας τάσεων και να εξαγνίσουμε το νου μας. Θεωρούνται ηθικά πρότυπα για τα ανθρώπινα όντα. Πράγματι, αν δεν εξασκούμε και δεν τηρούμε τους Πέντε Κανόνες, τότε αυτή η ανθρώπινη μορφή της ζωής θα θανατωθεί.

Ο πρώτος κανόνας είναι να απέχουμε από το να σκοτώνουμε όλα τα ζώντα όντα, και να δίνουμε σ' αυτά αγάπη και καλοσύνη. Ο δεύτερος κανόνας είναι να αποφεύγουμε την κλεψιά, αλλά αντίθετα να εξασκούμε γενναιοδωρία. Ο τρίτος κανόνας είναι να απέχουμε από την μοιχεία και να διάγουμε υγιή οικογενειακή ζωή. Ο τέταρτος κανόνας είναι να αποφεύγουμε το ψέμα, και να εξασκούμε ειλικρίνεια σε όλες τις δοσοληψίες μας. Ο πέμπτος κανόνας είναι να αποφεύγουμε την χρήση τοξικών ουσιών, τόσο τα ναρκωτικά όσο και τα αλκοολούχα, και αντ' αυτού να ζούμε υγιή ζωή και να εξασκούμε διαύγεια του νου.

Ο Βούδας εξήγησε τις ηθικές αρχές Του ως ακολούθως: Οι πρώτοι τέσσερις κανόνες θεωρούνται φυσικές ηθικές αρχές, ενώ ο πέμπτος κανόνας συμπεριφοράς θεωρείται ότι είναι μια συμβατική ηθική αρχή. Η φυσική ηθικότητα περιλαμβάνει εκείνες τις ηθικές αρχές που πρέπει να τηρεί όλη η ανθρώπινη κοινωνία, ανεξάρτητα από το θρησκευτικό δόγμα ή τη φιλοσοφία την οποία ακολουθεί. Είτε κάποιος ακολουθεί τη Διδασκαλία του Βούδα είτε όχι, θα πρέπει να μην σκοτώνει, να μην κλέβει, να μην κάνει μοιχεία και να μην ψεύδεται.

Συμβατική ηθικότητα σημαίνει το άτομο να συμπεριφέρεται με τέτοιο τρόπο ώστε να μην του δίδεται η ευκαιρία να κάνει ανθυγινές πράξεις. Η κατανάλωση τοξικών ουσιών ενίοτε μπορεί να εμπλέξει και άλλους, και έτσι η κατάσταση που δημιουργείται

μπορεί να οδηγήσει σε παράβαση των πρώτων τεσσάρων κανόνων συμπεριφοράς. Επίσης, αν κάποιος συνηθίζει να παραδίδεται στην κατανάλωση αλκοολούχων και ναρκωτικών, το προφανές αποτέλεσμα είναι η σταθερή χειροτέρευση της φυσικής και νοητικής του υγείας.

Είτε κάποιος εξασκεί τη Διδασκαλία του Βούδα είτε όχι, εάν καλλιεργεί αυτούς τους Πέντε Κανόνες Συμπεριφοράς σαν πρότυπο, μπορεί να γίνει άτομο ακλόνητης ηθικής, άξιο του σεβασμού των άλλων. Εκτός από την εθελοντική συναίνεση να αποφεύγει κανείς αρνητικές και καταστρεπτικές δραστηριότητες, όλοι αυτοί οι κανόνες περιλαμβάνουν μια θετική στάση ή πρακτική για να καλλιεργείται σαν αντίδοτο. Οι Πέντε Κανόνες Συμπεριφοράς της Διδασκαλίας του Βούδα και οι Πέντε Σταθερές Αρετές του Κομφούκιου είναι οι ίδιες.

Οι Δέκα Αρετές

Η πρακτική τού να μην σκοτώνουμε αισθανόμενα όντα, ακόμη και τα πιο μικρά, σημαίνει να δείχνουμε ευγένεια και καλοσύνη προς όλα τα όντα (πρώτη Αρετή). Η εξάσκηση αποχής από κλεψιές σημαίνει την υιοθέτηση τίμιων πόρων ζωής (δεύτερη Αρετή). Η αποχή από τη μοιχεία μπορεί να ενισχύσει τους ηθικούς δεσμούς μεταξύ των ανθρώπων (Τρίτη Αρετή). Το να μην λέμε ψέματα, δηλαδή η φιλαλήθεια, σημαίνει να διαμορφώνουμε τις δράσεις μας σύμφωνα με τους λόγους μας και να τηρούμε το πνεύμα της εντιμότητας σε όλες τις σχέσεις μας.

Τέσσερις Αρετές ή ενάρετοι τρόποι ομιλίας εξισώνονται με τον κανόνα της αποφυγής του ψεύδους. Αυτοί είναι: δεν ψευδόμαστε, δεν κάνουμε απρεπή σχόλια, δεν μιλάμε διπλοπρόσωπα, και δεν μιλάμε άσχημα. Τα απρεπή σχόλια μπορεί να είναι πιο εσφαλμένα από ψεύδη. Η διπλοπρόσωπη ομιλία προκαλεί κακοβουλία και υποκινεί προβλήματα στις σχέσεις των ανθρώπων. Σε μικρή κλίμακα, μπορεί να αναστατώσει μια οικογένεια, και σε μεγαλύτερη κλίμακα μπορεί να οδηγήσει ακόμη και σε πολέμους.

Η χρήση άσχημης ομιλίας περιλαμβάνει υβριστική και προσβλητική ομιλία. Οι επόμενες τρεις Αρετές ή ενάρετες νοητικές

δράσεις, γενναιοδωρία, συμπόνια και σοφία, είναι τα θετικά αντίστοιχα στον πέμπτο κανόνα της αποφυγής της τοξίνωσης.

Το άρπαγμα και η προσκόλληση σημαίνουν υπερβολική επιθυμία για εκείνα τα πράγματα που κάποιος πρέπει να απαρνηθεί. Κάποιος ποθεί συνεχώς ολοένα περισσότερα, χωρίς ποτέ να ικανοποιείται με αυτά που ήδη έχει. Το να καταλαμβάνεται κανείς από θυμό, σημαίνει απουσία συμπόνιας για τα άλλα όντα.

Καταστάσεις άγνοιας και σκότους του νου αναφέρονται στην άγνοια μέσω προσκόλλησης σε ετερόδοξες απόψεις και στην έλλειψη της σοφίας, που θα επιτρέψει σε κάποιον να ακολουθήσει την ορθή ατραπό. Αυτές οι καταστάσεις άγνοιας και αφροσύνης αναφέρονται επίσης σε εκείνες τις συνθήκες, υπό τις οποίες κάποιος είναι γεμάτος με μη ελεγχόμενες επιθυμίες και πνίγεται ανόητα στην θάλασσα των λανθασμένων απόψεων για τη φύση της πραγματικότητας.

Γι' αυτό, εκείνος που προσδοκά να περπατήσει την Ατραπό των Μποντισιάτβα πρέπει να αναπτύξει ορθή σκέψη και να αποβάλλει όλες τις ετερόδοξες απόψεις. Πόθος, αντιπάθεια και πλάνη είναι το πρόβλημα του καθένα, και στη Διδασκαλία του Βούδα αναφέρονται ως τα τρία δηλητήρια ή οι τρεις ρίζες της άγνοιας. Εκείνος που έχει εξαλείψει αυτά τα τρία δηλητήρια μέσα του ονομάζεται άγιος. Εκείνος που έχει σκοπό να εξασκηθεί στο Ντάρμα των Μποντισιάτβα, θα πρέπει να εφαρμόζει γενναιοδωρία, συμπόνια και σοφία, τα οποία είναι τα αντίδοτα για τις τρεις ρίζες της άγνοιας.

Η τήρηση των Πέντε Κανόνων Συμπεριφοράς θα διασφαλίσει ότι οι σχέσεις και η ηθική πρακτική στην ανθρώπινη κοινωνία είναι τέλειες. Είναι ουσιώδης για τον ζηλωτή για να εξασκήσει τη Διδασκαλία των Μποντισιάτβα, να έχει μια ισορροπημένη και υγιή

ιδιοσυγκρασία. Εάν η σταθερότητα της προσωπικότητας και της συμπεριφοράς είναι ανεπαρκής, πώς μπορεί να κάνει την εμφάνισή του το Ντάρμα των Μποντισάτβα; Η τήρηση των κανόνων συμπεριφοράς θα δώσει την αναγκαία σταθερότητα, ισορροπία και υγεία στην προσωπικότητα. Και μόνη η καλλιέργεια των Δέκα Αρετών θα εξασφαλίσει σε κάποιον ανεμπόδιστη είσοδο στο βασίλειο των Ντέβα (***) .

Επειδή επιθυμίες, απέχθειες και πλάνες είναι υπό έλεγχο, ο νους θα είναι ήρεμος και ειρηνικός, και σε κατάσταση κατάλληλη για διαλογιστική εξάσκηση. Εάν συμβεί επαναγεννηση σε ουράνια πεδία, δεν θα χαθεί χρόνος στην απόλαυση ουράνιας ευδαιμονίας, αλλά μάλλον για περαιτέρω εξάσκηση στην Ατραπό των Μποντισάτβα. Ο Μποντισάτβα εκτείνει καλοσύνη και συμπόνια σε όλα τα όντα, και διδάσκει και απεικονίζει με το παράδειγμά του την Ατραπό των Μποντισάτβα σε οποιοδήποτε πεδίο ύπαρξης και αν ευρεθεί. Είτε στον κόσμο των ανθρώπων είτε στον κόσμο των Ντέβα, η Ατραπός των Μποντισάτβα συνίσταται από συνεχή εξάσκηση ενάρετης δράσης και ανάπτυξης σοφίας.

(*) *Ντάρμα*: Σανσκριτικός όρος που δεν έχει ακριβές αντίστοιχο στις δυτικές γλώσσες. Έτσι επιδέχεται μια ποικιλία ερμηνειών και μπορεί να σημαίνει τη Διδασκαλία του Βούδα, τους Νόμους του Σύμπαντος, το Θείο Νόμο, την Αλήθεια, τη φύση των πραγμάτων, όλα τα φαινόμενα, το πραγματικό και το μη πραγματικό, κ.ά.

(**) *Σάγγκα*: Η κοινότητα των Μπικσού (μοναχών), αλλά και η Κοινότητα των Μποντισάτβα.)

(***) *Ντέβα*: Οι κάτοικοι των ουράνιων βασιλείων που χαρακτηρίζονται από μακρά ζωή, χαρούμενο περιβάλλον και κατάσταση νου γεμάτη ευδαιμονία. Στη Βουδιστική παράδοση, αυτές οι καταστάσεις θεωρούνται παροδικές και μη αιώνιες.

(Πηγή: Εξάσκηση του Ντάρμα των Μποντισάτβα, Ταϊπέι, Ταϊβάν)

ΘΕΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΣΚΕΨΗ

Θεόδωρος Θεοφάνους

Τι μπορεί να κάνει η Θεοσοφία για την ηθική μας ανύψωση, σε μια εποχή που τα πάντα είναι ρευστά; Θα μου επιτρέψετε να σας διηγηθώ μια παραβολή. Θα μας βοηθήσει ίσως να βρούμε μια απάντηση σε αυτό το ερώτημα.

Τον παλιό καιρό ζούσε κάποιος πρίγκιπας. Ένας κακός μάγος του είχε στερήσει κάθε ανάμνηση της καταγωγής του, της θέσεώς του και της πραγματικής του υποστάσεως. Ο πρίγκιπας τριγυρνούσε στα βασιλικά κτήματα ως βοσκός σε ξένα πρόβατα. Στο βάθος της καρδιάς του όμως αισθανόταν ότι δεν ήταν ευτυχής. Είχε μια επίμονη και αόριστη αντίληψη ότι κάτι του συμβαίνει, ότι κάτι του έλειπε. Δεν μπορούσε όμως να προσδιορίσει τι. Η καταχνιά στη μνήμη και το υποσυνείδητό του δεν του επέτρεπε να επαναφέρει στην επιφάνεια όσα είχε χάσει.

Κατά διαστήματα ο πατέρας του τον επισκεπτόταν. Συνομιλούσε μαζί του και προσπαθούσε να του υπενθυμίσει ποιος ήταν. Η υπαγωγή του στην απατηλή πραγματικότητα του μάγου δεν του άφηνε περιθώρια να δει γύρω του την πραγματικότητα, ούτε να ακούσει τον πατέρα του. Αισθανόταν μόνο πολύ αόριστα γύρω του μια απροσδιόριστη παρουσία και προς στιγμή η ταραχή του μεγάλωνε. Και επανερχόταν πάλι σε απολαύσεις και ξεπεσμό. Εξακολουθούσε να περιφέρεται άσκοπα.

Ο πατέρας του είχε πει να σημαίνουν καθημερινά με ένα σάλπισμα την ανατολή του ήλιου. Αυτό το σάλπισμα του υπενθύμιζε προς τα πού βρισκόταν η πατρική του οικία. Κάθε πρωί ο νεαρός άκουγε τον ήχο της σάλπιγγας. Του φαινόταν σαν πρόκληση να κάνει κάτι, να γίνει κάτι. Για μια στιγμή αισθανόταν αόριστα μια φευγαλέα ανακούφιση της ψυχής του, αλλά η παροδική ανακούφιση χανόταν. Αλλά κάθε πρωί, όπου κι αν ήταν, προσπαθούσε να ακούσει τη σάλπιγγα και συλλογιζόταν γιατί η καρδιά του ριγούσε με την πρώτη ακτίνα του ήλιου και τον ήχο της σάλπιγγας. Κάποιες φορές του φαινόταν ότι κατόρθωνε να εννοήσει τι σημαίνει η πρόσκληση που του διέφευγε ακόμη.

Ο χρόνος περνούσε και μια καλοκαιρινή αυγή, ο νεαρός ξύπνησε με το συναίσθημα ότι θα του συνέβαινε την ημέρα αυτή κάτι μεγάλο που δεν μπορούσε να το προσδιορίσει καθαρά. Ανέβηκε σε ένα λόφο από όπου διακρινόταν το σπίτι, και πίσω ακριβώς έλαμπε ο ανατέλλων ήλιος, με τον ήχο της σάλπιγγας να γεμίζει το διάστημα σαν ένα πέπλο που αφαιρέθηκε από την καρδιά του και τη σκέψη του. Σε λίγο θυμήθηκε ποιος είναι, και απαλλαγμένος επέστρεψε στο πατρικό του σπίτι όπου τον δέχθηκε ο πατέρας του.

Αγαητοί μου, καθένας από όλους εμάς είναι ο νέος αυτός. Περιπλανιόμαστε στον κόσμο χωρίς σκοπό, παραμορφωμένοι ενώπιον του εαυτού μας και των άλλων. Αγνοούμε ποιοι είμαστε, ποια είναι η καταγωγή μας, προς πού μπορούμε και οφείλουμε να επιστρέψουμε. Ακούμε τον ήχο της σάλπιγγας –που είναι η φωνή της Φύσεως– να μας καλεί στην απέραντη σιγή της ερημιάς μας, και δεν το καταλαβαίνουμε. Μια αόριστη ανάγκη πίστεως και επιμονής μάς παρακολουθεί στην εκούσια εξορία μας, μια από ένστικτο ελπίδα πλανάται γύρω μας, αλλά μας λείπει η συνείδηση της πραγματικής μας υπόστασης, του αληθινού μας προορισμού.

Ο μάγος είναι η υποδούλωσή μας στην κατώτερη φύση μας. Όταν όμως ροδίζει η ανατολή, πιστέψτε με, μέσα μας αγωνίζεται να ανατείλει ο ήλιος – περιμένουμε με αγωνία τον ήχο του προσκλητηρίου σαλπίσματος και εμείς. Φαίνεται και σε εμάς σαν μήνυμα και πρόσκληση από κάποιο κόσμο, που σαν να μας είναι

άγνωστος και δεν τον κατανοούμε. Για να διαφοροποιήσουμε κι εμείς την επιτεινόμενη σύγχυσή μας, καταφεύγουμε με πάθος στο κινήγι του πλούτου, των τιμών, των απολαύσεων, συσκοτίζοντας ακόμη περισσότερο το νου μας. Κυνηγούμε μια ζωή που είναι πραγματική άρνηση της πραγματικής. Πώς θα κατορθώσουμε να εννοήσουμε και εμείς τον ήχο της σάλπιγγας; Πώς θα ανατείλει το εσωτερικό μας φως; Πώς θα ξαναβρούμε τον πατέρα, πώς θα βρούμε τον εσωτερικό και ανώτερο εαυτό μας;

Θα έλεγα ότι η Θεοσοφία, όπως και κάθε αρχαία μυστηριακή παράδοση, είναι το επαναλαμβανόμενο μήνυμα της ανώτερης πνευματικής μας φύσεως, των πνευματικών ιδιοτήτων μας. Μας προσκαλεί προς την Μεγάλη Επάνοδο, προς τη γνώση του πραγματικού εαυτού μας. Μια επάνοδο, η οποία είναι μακρά και δύσκολη. Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν μπορούμε να αρχίσουμε αμέσως την πορεία μας. Μια νέα ζωή είναι δυνατή για τον καθένα μας, εδώ και τώρα.

Όσο περισσότερο προσέχουμε την πρόσκληση της Φύσεως, τόσο θα προσεγγίσουμε το νόημα της πρόσκλησης αυτής, τον πραγματικό και ανώτερο εαυτό μας. Ο καθένας μας οφείλει από καιρού εις καιρόν να ενδοσκοπεί την ψυχή του με γνώμονα τη μελέτη της Θείας Σοφίας. Πράγματι, ο σταθερός γνώμονας της πνευματικής μας προόδου προς την επάνοδο, είναι το αίσθημα της αδελφότητας προς τους ομοίους μας, προς όλους τους ανθρώπους. Πηγάζει από την κατανόηση της ενιαίας παγκοσμίου ζωής. Η αδελφосύνη αυτή είναι το θεμέλιο της ηθικής εξυψώσεως της αλληλοαμφισβητούμενης ανθρωπότητας.

Η προσπάθεια προς ανάκτηση της συνείδησης της πνευματικής μας καταγωγής, και κατά συνέπεια του προορισμού μας, η γνώση της Φύσης και των αμετάβλητων νόμων της για τη μελέτη και την καλλιέργεια των λανθανουσών εντός μας δυνάμεων και δυνατοτήτων, θα μας καταστήσει χρήσιμους και για την ανάκτηση της ευημερίας των ομοίων μας. Η καθολική αγάπη μας ως ιδέα είναι δύναμη αγαθοποιός και παντοκρατορική.

Εύχομαι να καθοδηγεί συνεχώς τις σκέψεις μας, το λόγο και τις πράξεις μας. Οι σκέψεις μας είναι ζώσα πνευματική συνεργασία με τους νόμους της Φύσεως, οι οποίοι αποτελούν το στέρεο θεμέλιο της πραγματικής ηθικής. Εύχομαι τα λόγια μου να μην είναι κενά περιεχομένου αλλά δημιουργικά, γεμάτα καλοσύνη, χαρά και αδελφότητα. Εύχομαι ακόμη, οι πράξεις μας να είναι αληθινή συνέπεια των λόγων μας και της φωτεινής πνευματικότητάς μας.

Εις Μνήμην

Τον Φεβρουάριο 2011, η αγαπητή αδελφή μας Αγγελική Κατζουράκη, μετέβη σε φωτεινότερους κόσμους.

Μέλος της στοάς ΑΡΤΕΜΙΣ επί πολλά έτη, ήταν ιδιαίτερος αγαπητή σε όλους και έχαιρε σεβασμού για τις γνώσεις της και την αδελφική της συμπεριφορά προς όλα τα μέλη.

Στην οικογένειά της εκφράζουμε τα θερμά συλληπητήριά μας.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ

ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Είσοδος Ελευθέρα – Ώρα 8:00 μμ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

- Παρασκευή 1, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Αν. Καλαβάνος: Ο Σείριος στη Μυστική Παράδοση
Τρίτη 5, ΗΛΙΟΣ. Εισήγηση/συζήτηση θεοσοφικού θέματος
(μόνο για μέλη της στοάς)
- Τετάρτη 6, ΥΠΑΤΙΑ. Γ. Γεωργιάδης: Φανταστικά πλάσματα της ελληνικής
μυθολογίας
- Πέμπτη 7, ΑΡΤΕΜΙΣ. Γιώργος Αρώνης: Οι Γιόγκα Σούτρας του Πατάντζαλι
και η οκταπλή βασιλική Γιόγκα. Sanatana Dharma, μέρος 7ον
- Παρασκευή 8, ΑΛΚΥΩΝ. Στ. Οικονομίδης: Φιλοσοφικά Ρεύματα Ύστερης
Αρχαιότητας
- Δευτέρα 11, ΑΘΗΝΑ. Γ. Γιανναδάκης: Πύρρων ο Ηλείος, Τίμων ο Μεγαπολί-
της, Κρισηναμούρι
- Τρίτη 12, ΟΡΦΕΥΣ. Εισήγηση/συζήτηση θεοσοφικού θέματος
- Τετάρτη 13, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΚΑΣ. Βασίλης Ρένεσης: Επί σκοπόν διατελών
έφιππος... (Περί Ιπποσύνης και τα συναφή), μέρος 1ον
- Πέμπτη 14, ΑΠΟΛΛΩΝ. Γ. Σιβρής: Εισήγηση/συζήτηση θεοσοφικού θέματος
- Παρασκευή 15, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Αντ. Παπαναστασόπουλος: Αισχύλου Σοφία

ΜΑΪΟΣ

- Τρίτη 3, ΗΛΙΟΣ. Εισήγηση/συζήτηση θεοσοφικού θέματος
(μόνο για μέλη της στοάς)
- Τετάρτη 4, ΥΠΑΤΙΑ. Ε. Γεωργιάδη: Οι βρικόλακες στη λογοτεχνία, τη μυθολο-
γία και τον κινηματογράφο. Επιδημική δεισιδαιμονία και φαινομε-
νολογία του 17ου και 18ου αιώνα σε Ευρώπη και Μύκονο. Παρου-
σίαση και ερμηνεία σύμφωνα με την Ερμητική και Θεοσοφική πα-
ράδοση.
- Πέμπτη 5, ΑΡΤΕΜΙΣ. Μαρία Βάγια: Vaishnavism και το κίνημα της
Αφοσίωσης. Sanatana Dharma μέρος 8ον
- Παρασκευή 6, ΑΛΚΥΩΝ. ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΛΕΥΚΟΥ ΛΩΤΟΥ
- Δευτέρα 9, ΑΘΗΝΑ. Ελένη Εξηναβελώνη: Ύλη και Συνείδηση
- Τρίτη 10, ΟΡΦΕΥΣ. Εισήγηση/συζήτηση θεοσοφικού θέματος
- Τετάρτη 11, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΚΑΣ. Βασίλης Ρένεσης: Επί σκοπόν διατελών
έφιππος... (Περί Ιπποσύνης και τα συναφή), μέρος 2ον
- Πέμπτη 12, ΑΠΟΛΛΩΝ. Γ. Σιβρής: Εισήγηση/συζήτηση θεοσοφικού θέματος

- Παρασκευή 13, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Μ. Πετρόπουλος: Η Θεοσοφία και οι Αρχές της
 Τρίτη 17, ΗΛΙΟΣ. Εισήγηση/συζήτηση θεοσοφικού θέματος
 Τετάρτη 18, ΥΠΑΤΙΑ. Εργασίες μόνο για τα μέλη της στοάς
 Πέμπτη 19, ΑΡΤΕΜΙΣ. Μαρία Βάγια: Advaita Vedanta, η Ατραπός της Γνώσης
 "Jnana Marga". Sanatana Dharma μέρος 9ον
 Παρασκευή 20, ΑΛΚΥΩΝ. Στ. Τάκκας: Η Γνώση της Αλήθειας
 Δευτέρα 23, ΑΘΗΝΑ. Σωτ. Παπαβασιλείου: Φραγκίσκου Βάκωνος –
 Η Μεγάλη Αναμόρφωση
 Τρίτη 24, ΟΡΦΕΥΣ. Εισήγηση/συζήτηση θεοσοφικού θέματος
 Τετάρτη 25, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΚΑΣ. Κυριακή Αντωνίου: Περί Ηθικής
 Πέμπτη 26, ΑΠΟΛΛΩΝ. Γ.Σιβρής: Εισήγηση/συζήτηση θεοσοφικού θέματος
 Παρασκευή 27, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Γερ. Διαμαντάτος: Εσωτερισμός και Επιστήμη
 Τρίτη 31, ΗΛΙΟΣ. Εισήγηση/συζήτηση θεοσοφικού θέματος

ΙΟΥΝΙΟΣ

- Τετάρτη 1, ΥΠΑΤΙΑ. Ε.Γεωργιάδη: Τα φαντάσματα στην τέχνη, τη λογοτεχνία,
 τη μυθολογία και τον κινηματογράφο.
 Γνωστά φαινόμενα του 19ου αιώνα. Η Άννα Κινγκ, ο Γουίλιαμ
 Κρουκ και οι εξαπατήσεις. Παρουσίαση και ερμηνεία σύμφωνα
 με την Ερμητική και Θεοσοφική παράδοση.
 Πέμπτη 2, ΑΡΤΕΜΙΣ. Γιώργος Αρώνης: Ο Sri Ramana Maharshi και
 η πεμπτουσία της Advaita. Sanatana Dharma μέρος 10ον
 Παρασκευή 3, ΑΛΚΥΩΝ. Σωτ. Νικολακόπουλος: Η Θεοσοφική Διδασκαλία
 Δευτέρα 6, ΑΘΗΝΑ. Αντ. Παπανδρέου: Μήσις Οσίριδος
 Τρίτη 7, ΟΡΦΕΥΣ. Εισήγηση/συζήτηση θεοσοφικού θέματος
 (μόνο για μέλη της στοάς)
 Τετάρτη 8, ΑΜΜΩΝΙΟΣ ΣΑΚΚΑΣ. Γ.Γιανναδάκης: Θεοσοφικό θέμα
 Πέμπτη 9, ΑΠΟΛΛΩΝ. Γ. Σιβρής: Εισήγηση/συζήτηση θεοσοφικού θέματος
 Παρασκευή 10, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Θεόδωρος Κατσιφής: «Ουδείς Ακούει»
 Τετάρτη 15, ΥΠΑΤΙΑ. Εργασίες μόνο για τα μέλη της στοάς
 Πέμπτη 16, ΑΡΤΕΜΙΣ. Κων. Αρτεμίων Μείμαριδης: Η Ενότης των Ινδοευρω-
 παϊκών Θρησκειών. Sanatana Dharma μέρος 11ον

ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΣΤΟΑ «ΚΑΒΕΙΡΟΣ», ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

- Κυριακή 10. Δημήτριος Χατζηιωακείμ: Τάντρα. Θεοσοφικό Σλεπτο/διαλογισμός
 Κυριακή 30. Μάρθα Παπαδοπούλου: Άτλαντες και Άριοι.
 Θεοσοφικό Σλεπτο/διαλογισμός

ΜΑΪΟΣ

Κυριακή 8. Εορτή του Λευκού Λωτού. Ομιλία του προέδρου της στοάς Δ.Χ.
Θεοσοφικό 5λεπτο/διαλογισμός

Κυριακή 22. Δ.Χ. Θέλημα και Αργυρό Άστρο. Θεοσοφικό 5λεπτο/διαλογισμός

ΙΟΥΝΙΟΣ

Σάββατο/Κυριακή 18/19 Εορτή Θερινού Ηλιοστασίου με εκδρομή.
Θεοσοφικό 5λεπτο/διαλογισμός

ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ «ΜΙΝΩΣ», ΚΡΗΤΗ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ: Περί Ευγονικής (μόνο για μέλη της στοάς)

ΜΑΪΟΣ: Περί Διαλογισμού (μόνο για μέλη της στοάς)

ΙΟΥΝΙΟΣ: Περί Αλχημείας, μέρος 2ον (μόνο για μέλη της στοάς)

ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ «ΠΡΟΚΡΙΣ», ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ/ΜΑΪΟΣ

Εργασία/συζήτηση επί του βιβλίου της Ε.Π.Μπλαβάτσκι, «Το Κλειδί της Θεοσοφίας»

ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΜΕΛΕΤΗΣ «ΕΡΜΗΣ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΣ», ΘΕΣ/ΝΙΚΗ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

Παρασκευή 15. Διαλογισμός, ο δρόμος προς την Εσωτερική Φύση

ΜΑΪΟΣ

Παρασκευή 13, Οι Ροδόσταυροι και η σημασία της Σοφίας τους

Παρακαλούμε τους συνδρομητές του περιοδικού ΙΛΙΣΟΣ να μεριμνούν τακτικά για την εξόφληση της ετήσιας συνδρομής τους, η οποία ανέρχεται στο ποσό των 15€ για Ελλάδα & Κύπρο και 20€ για εξωτερικό (4 τεύχη συν ταχυδρομικά έξοδα). Αν διαμένετε στην επαρχία, μπορείτε να επικοινωνείτε με τους κατά τόπους αντιπροσώπους μας.

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τα Γραφεία του «ΙΛΙΣΟΥ»
Βουκουρεστίου 25, α' όροφος,
είναι ανοικτά κάθε ημέρα από
19.30 - 21.30, εκτός Σαββάτου
και Κυριακής.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ-ΔΩΡΕΕΣ

Παρακαλούμε όπως απο-
στέλλετε με ταχυδρομική
επιταγή προς: Περιοδικό

« Ι Λ Ι Σ Ο Σ »

**ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 25,
106,71 Αθήνα.**

Επίσης αποστέλλετε με τρα-
πεζική επιταγή μόνο εις:

Θεοσοφική Εταιρεία, Βου-
κουρεσίου 25, 106 71, Αθήνα

ή με κατάθεση στον λογ/σμό
Εμπορικής Τράπεζας:

IBAN GR2201 2033 8000
0000 3473 8734

BIC EMPOGRAA

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ

Κεφαλλονιά: Γ. Διαμαντάτος
τηλ. 6944331000

Ζάκυνθος: Παν. Βλαχόπουλος

Βόλος: Γ. Κουκουβίνος

Κρήτη: Σ. Βασιλάκης

τηλ. 6937005048

Ιωάννινα: Ελευθ. Τζομάκας

Θεσ/νίκη: Γ. Βαφειάδης

τηλ. 2313016807

Κέρκυρα: Γεώργιος Αγιούς

Λαμία: Γ. Μουτάφης

Τρίκαλα: Στ. Λιγάτσικας

τηλ. 6977679184/6944907479

Πάτρα: Σ. Ιγγλέσης

Ρόδος: Αντ. Βεργωτής

Σύρος: Π. Ζαραφωνίτης

Χαλκίδα: Δημ. Δημαρέλος

Θράκη: Τρανοπούλου Γεωργία

κιν. 6976 48 84 48

Κύπρος: Αθαν. Παπαδόπουλος

Τηλ. 00357-24654511

Τα άρθρα που δημοσιεύονται στο περιοδικό Ιλισός, φέρουν την ευθύνη των αρθρογράφων για το περιεχόμενό τους και δεν λογοκρίνονται, ούτε απηχούν απαραίτητως τις απόψεις του περιοδικού.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΠΙΣΗΣ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ:

- Στα Πόδια του Διδασκάλου - Κρισναμούρτι .....5€
Η Εξέλιξη της Μορφής και της Ζωής - Άννη Μπέζαντ ... ~~10€~~
----- Τιμή Προσφοράς 5€
- Προσέγγιση στην Πραγματικότητα - N. Sri Ram .....8€
Οι Βαθύτερες Όψεις της Ζωής - N. Sri Ram.....8€
Επιλογή Ιλισού - τόμος 1959-61, 62-65, 66-70, 72, 73, 74, 75, 76,
78, 91, 92, 93, 94.....12€

ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΗ ΤΑ ΑΥΘΕΝΤΙΚΑ
ΚΛΑΣΙΚΑ ΘΕΟΣΟΦΙΚΑ ΕΡΓΑ

- Η Άλλη Όψη του Θανάτου - Ζωή στο Επέκεινα - C.W.Leadbeater
Η Ατραπός του Αποκρυφισμού - Α. Μπέζαντ, C.W.Leadbeater

Διατίθενται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία και
στα γραφεία της Θ.Ε. Βουκουρεστίου 25,

T.T. 106 71

Τηλ. + Fax. 210 3610961

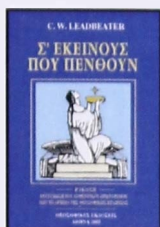
Τηλ. 210 3620702

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

Όνοματεπώνυμο.....Τηλέφωνο.....
Οδός.....Αριθμός.....Πόλη.....Τ.Κ.....

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

από τις Θεοσοφικές Εκδόσεις

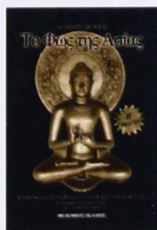
C W. Leadbeater Σ' Εκείνους που Πενθούν

C W. Leadbeater Αόρατοι Βοηθοί *(Πρώτη έκδοση στην Ελληνική γλώσσα)*

Ernest Wood Οι Επτά Κοσμικές Ακτίνες

Sir Edwin Arnold Το Φως της Ασίας

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

Αόρατοι Βοηθοί.....	16€
Σ' Εκείνους που Πενθούν.....	8€
Οι Επτά Κοσμικές Ακτίνες	16€
Το Φως της Ασίας.....	~~16€~~

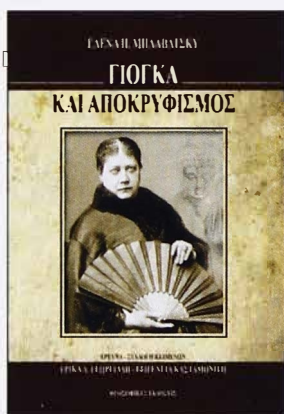
ΠΡΟΣΦΟΡΑ 8€

Κυκλοφόρησε σε πρώτη έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

ΕΛΕΝΑ Π. ΜΠΛΑΒΑΤΣΚΥ

ΓΙΟΓΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΥΦΙΣΜΟΣ

(Ανθολογία Εσωτερικής Γνώσης)

Ένα βιβλίο που απευθύνεται προς κάθε σπουδαστή της Αλήθειας. Απαρτίζεται από άρθρα της Έλενας Π. Μπλαβάτσκυ που είχαν δημοσιευθεί στα θεοσοφικά περιοδικά The Path, Lucifer, The Theosophist, καθώς και σε εφημερίδες και άλλα έντυπα της εποχής της. Περιλαμβάνει, επίσης, αποσπάσματα οδηγιών προς τον Εσωτερικό Κύκλο της ●εσοφικής Εταιρείας, και κειμένων που δημοσιεύθηκαν, μαζί με άλλα, μετά το θάνατό της ως τμήμα ενός τρίτου τόμου της Μυστικής Δοξασίας.

Κύριο θέμα του βιβλίου είναι η Μαθητεία, οι σχέσεις Αποκρυφισμού και Γιόγκα, καθώς και πολλά άλλα που διδάσκονται επί της Ατραπού - πάντοτε υπό την καθοδήγηση ενός Μύστη Διδασκάλου της Αγάπης και της Σοφίας - και τα οποία είναι χρήσιμα σε όλους.

(σελ. 440, μέγεθος: 17X24, Α.Τ. 35 €)

(Συνδρομητές ΙΛΙΣΟΥ & Μέλη της Θ.Ε. 30 €)

ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ